

05

A

693

I. N. 7.

PROMISSIONES VI- TÆ ÆTERNÆ IN VETERI TESTAMENTO,

Adversus

Photinianos, Arminianos, eorundemq; Sectatores, &
Scripturæ S. testimoniis assertæ ac demonstratæ,

Quas

PRÆSIDE
VIRO

SUMME REVERENDO, MAGNIFICO, AMPLISSIMO
ATQVE EXCELLENTISSIMO,

DN. ABRAHAM CALOVIO,

SS. Theol. D. ejusdemq; in Academia Wittebergenſi P. P.
Primario Famigeratiſſimò, Pastore ibidem vigilantiffimo, Conſi-
ſtorii Aſſeſſore Graviffimo, & Circuli Elector. Saxon. Superintendente
Generali Eminentiffimo, p. t. DECANO
ſpectatiſſimo,

*Domino ſuo Præceptore atq; Patronò filiali obſer-
vantiâ æternùm devenerandò,*

In Inclÿta ad Albim Academia
P. P.

M. JOHANNES JACOBUS Cramer/
LIPSIENSIS.

A. & R.

Ad d. V. Novembr. Anno M. DC. LXXVIII.

H. L. Q. C.

WITTEBERGÆ,
Imprimebat MATTHÆUS HENCKELIUS, Acad. Typogr.

VIRO

Summè Reverendo, Amplissimo Excellentissimoq̄

DN. VALENT. ALBERTI,

S. S. Theol. D. ejusdemq̄; P. P. Extraordinario, Log. &
Metaph. Ordinario, Colleg. B. M. Virg. Collegiario & Aca-
demix Lipsiensis Decem-Viro,

*Dn. meo Patrono, Promotori ac Præceptorì
filiali cultu Prosequendo,*

Ut Et

VIRO

Post DEUM Mihi Charissimo,

Mei Amantissimo,

DN. HEINRICO CRAMERO,
PARENTI,

Dissertationem hanc Theologicam,
Specimen non tam Profectus

Quàm Observantiæ, Pietatis ac Affectus
Mei in Ipsos

05 A 693 *Certissimum Clarissimumq̄*
Offert Dedicatq̄

Cliens perpetuus,
Filius Obsequentissimus

M. JOH. JACOBUS CRAMERUS.

I. N. J.

DISSERTATIO

De

PROMISSIONIBUS VITÆ Æ-
TERNÆ IN VETERI
TESTAMENTO.

PROEMIUM.

T eadem fuit Patrum Veteris
Testamenti fides cum nostrâ
Act. XV. v. 11. Ephes. IV. v. 5. I.
Tim. II. v. 5.; sic illis non minùs
promissâ fuit atqve revelata Vi-
ta æterna, quàm Christianis in Novo Testa-
mentô [1.] Quod ipsum quamvis multa sole
meridianô clariora Scripturæ cum V., tum N.
T. loca confirmet atq; evincant, negatur ta-
men, ut nemini est obscurum, à Photinianis
[quod nomen primùm à *Photinô*, Sirmiensis
Ecclesiæ in Pannoniâ inferiore Presbytero se c.

A 2

IV.

IV. à N. C. acceperunt, appellati postmodum etiam à *Fausto Socinô Sociniani*, ut & *Samosateniani* à *Paulô Samosateno*, atq; *Novi-Ariani* ab *Ario*] atq; Arminianis [sic à *Jacobo Arminio*, vel *Hermann/ Veteraquinate*, Professore Theologo in Academia Leidenfi, dictis] [2.] Cum quibus in easdem infant tibus *Hugo Grotius*, & *D. Georgius Calixtus*, ejusq; a seclæ. Quamquam enim Calixtus non faciat cum dictis Adversariis in hoc, quod in totò *V. T.* piis Vitam æternam promissam non fuisse statuat, in quò ab illis discrepare aliquantum videtur: sufficit tamen, quod pollicem iisdem premat quæ negationem factæ promissionis in Pactò Mosaicò, adeoq; cum iis facere, erroremque fovere Photinianum atq; Arminianum adhuc rectè censetur. Nam qui in *V. T.* nullam Vitæ æternæ promissionem haberi ajunt, illi neque in Pactò Mosaicò aliquam contineri concedunt; cum à totò ad partem negativè valeat consequentia. Sed prius dicunt Photiniani & Arminiani. [3.] Horum verò sententiam, perquam

quam erroneam ac falsam, in præsentī confu-
taturi, quæstionisq; hujus, an videl. piis in *V. T.*
Vita æterna revelata fuerit atq; promissa? af-
firmativam, quæ Orthodoxorum est, cum iis-
dem pro ingenii modulô adstructuri, ita pro-
cedemus, ut, explicatis primò quæsitī terminis,
& legitimè formatô controversiæ statu, Or-
thodoxâ dein sententiâ munitâ argumentis ê
Scripturæ S. Oraculis, vel aliundè quoque, si
fieri poterit, conquisitis, percenseamus non
tantùm dogmata Adversariorum, sed & con-
fitemus argumenta, quibus illi suæ sententiæ
fidem adhibere conantur. Quatuor igitur
Disputatio hæc nostra continebit partes,

1.) Ἐκθεσις; (2.) Κατάθεσις; (3.) Ἀντίθεσις & (4.) Διάλυσις
Summum, quod omnia moderatur, Numen
benedicat piis nostris conatibus ex altô!

1.) *Conf. B. MEISNERUS Consider. Theol. Photin. Cap. V. Artic. VI. p. 745 seqq. ubi ex professo tractat thema de unâ eademq; fide ac modô justificationis in V. & N. T. Adde B. LYSERUM Trifol. Relig. vera in V. T. Disput. I. §. XXI. seqq. p. 10. seqq.*

2.) *Vid. B. KROMAYER. Scrutin. Relig. Disp. VII. P. I. thes. 2. 3. 8. 9. 49. & 50. Disp. VIII. P. I. Thes. I. & 48.*

3.) *Quæ contra Calixtum juniorem, negantem esse errorem Photinianum, in Pactô Mosaicô non fuisse promissam Vitam*

æternam, & propterea, minùs rectè Parenti suo B. GERHARDUM opposuisse Magnif. Dn. D. Præsidentem Harmoniæ Calixt. Heret. dicentem, quoniam hic (B. Gerhard.) de totò Veteri Testamento, ille verò (D. Georg Calixtus) de pacto tantùm Mosaicò loquatur, observat Hulo Reich Gottfried scriptò, quò monstratur, dictam Magnif. D. Præs. Harmon. Calixt. Heret. per duo novissima Calixti Junioris scripta, Officii pietatis, ac Discussionis nebularum, adhuc esse invado, Quæst. 8. S. 4. p. 89. seq.

PARS I.

I. ΕΝΘΕΣΙΣ.

In quâ notanda occurrunt sequentia.

Observ. I. Pacta sive Testamenta duo esse, quorum unum Vetus, alterum appellatur Novum, Apostolus Paulus perspicuè docuit in cap. VIII. Hebr. & ex Jerem. XXXI v. 31. declaravit, ubi non unius, sed duorum distinctorum Testamentorum Fœderalium, Novi videlicet, & Prioris seu Veteris expressa facta fuit mentio a); non quidem quasi ideò duplex vel diversa religio, vel alia atque alia salutis ratio aut fides salvifica sit; sed quia dispositionem aliam circa religionem & fidem pro diversi populi & temporis ratione ante Christum exhibitum, & post ejusdem exhibitionem adhibere divinæ sapientiæ placuit. b.)

a.) *Conf. B. BALDUINUS Comment. in Epist. ad Hebr. c. III. Thes. III. ex cap. cit. p. m. 1565. a. Adde Dn. D. QVENSTEDT. Disput. de Differ. & Convenientiâ V. & N. T. Thesium Fund. I.*

b.) *Vid. Magnif. Dn. D. PRÆSES, Patronus & Præceptor filiali cultu prosequendus, Bibl. Illustr. Tom. II. Annot. ad c. VIII. v. 13. Ep. ad Hebr. p. 1285. N. VIII.*

Obs. II. Vetus Testamentum licet promissiones temporales de multiplicatione seminis, de possessione terræ Canaan, de protectione atq; victoriâ ab hostibus, de longâ & valente senectâ, deq; aliis ejusmodi rebus temporalibus, habuerit annexas: Spirituales tamen de rebus spiritualibus ac æternis, ut de fu-
turò

turò Mesſiâ , de Vitâ æternâ &c. non penitùs fuerunt exclu-
ſæ c).

c.) *Vid.* B. KROMAYER. *Scrutin. Relig. Diſput. VII. Th. 6z.*
p. 182.

Obſ. III. Sicut enim ſalus ſeu Vita æterna, utpote finis,
communis eſt piiſ V. ac N. Teſt., ita quoque media ad finem du-
centia utriſque fuere communia, inter ea verò eſt ex parte DEI
promiſſio Vitæ æternæ propter Meſſiam dandâ, & ex parte ho-
minum fides oblata bona recipiens. Poſitò namque ſine, ponuntur
media eſſentialiter ad finem requiſita d).

d.) *Conf.* B. GERHARD. *Loc. Theolog. Tom. ult. de Vitâ æter-
nâ Cap. II. §. 32. p. m. 780.*

Obſ. IV. Et hæc revelatio promiſſionis utique fuit neces-
ſaria. Quandoquidem fundamentum fidei & ſpei, quam concipi-
unt pii de Vitâ æternâ, pietatis præmiò, eſt promiſſio DEI, qui
mentiri non poteſt Tit. I. v. 2. Hebr. VI. v. 18. Huic innixi inter tot
miſerias huius mundi Vitam æternam confidenter expectant e).

Quâ enim ratione aliàs in omnibus vitæ huius adverſis, cum pri-
mis verò in agone mortis pii Veteris Teſtamenti ſeſe erigere ac
ſuſtentare potuiſſent, ſi nulla ipsis beata Vita poſt hanc fuiſſet
promiſſa & revelata f).

e.) *Conf.* B. GERHARD. *l. c. §. 31. p. m. 778.* B. BALDUIN.
Comment. in Cap. V. Ep. ad Rom. Quæſt. III. p. m. 98. Col. 2.
in Ep. ad Tit. Aphor. 7. ex prim. part. Cap. I. p. m. 1470.
Col. 1. item in Ep. ad Hebr. Diſput. XIII. Theſ. 1. ex 3. part.
cap. XI. p. m. 1635. f.) Vid. Magnif. Dn. D. PRÆSES Bibb
Illuſtr. Tom. II. in Cap. II. v. 12. Epheſ. p. 679. b.

Obſ. V. Vitam æternam promiſſam eſſe etiam in N. T. per
Chriſtum non negamus, ſed ex eò inferri nequit, in Veteri Teſt.
eam fuiſſe prorsus incognitam, nec ſimiliter promiſſam g).

Ab incluſivâ enim ad excluſivam, non valet affirmatio ſeu conſequentia
in prædicatis ſcilicet inadæqvatis: vel ab incluſione unius non
poteſt procedi ad excluſionem alterius eidem ſubordinati, ut do-
cetur in Logicis b). Sic non ſequitur, homo eſt animal, eſt mor-
talis &c. Ergò ſolus talis eſt. Electi ſunt vocati, ergò ſoli Electi.

g.) *Vid.*

g.) *Vid. B. GERHARD. loc. alleg. §. 32. p. m. 780. B. MEISNER. Consider. Theolog. Photin. Cap. V. Artic. VII. p. 803. h.) Conf. CHRISTIAN. NOLDIUS Log. Recogn. Cap. XIII. Num. XVI. Axiom. II. p. 788.*

Obf. VI. Nec diffitemur, id beneficiò Evangelii factum esse, & *ωεγτως* ac propriè ad Novum Testamentum pertinere, quòd si in Veteri Testamentò Vita & salus æterna, ut asseruimus, prædicata & promissa fuit. Quemadmodum omnia, quæcunque de Christo, ejusq; beneficiis spiritalibus in V. Test. docentur, non tam ad illud Vetus, quàm ad Novum Testamentum propriè pertinent, licet in Illò *δευτερωσ* & quoad doctrinam reperiantur. Vetus namque Testamentum Legem, Novum Evangelium docet i). Ubicunque autem reperiuntur promissiones gratiæ, aut doctrina de Christo, ibi verè Evangelium docetur, sive id fiat in V. Test., sive in Novo, inquit B. Lutherus.

i.) *Conf. B. BALDUIN. Commentar. in Epist. II. ad Corinth. Cap. III. Quest. III. p. m. 604. Item in Epist. ad Hebr. Aphor. IX. & XVI. ex prior. part. Cap. III. Disput. IV. pag. 1565. & 1566.*

Obf. VII. Vocabulum promissionis est ambiguum: Promissio enim aliquando accipitur per *Metonymiam* consequentis pro antecedente, seu effectus pro Causà, pro decretò promissionis æternò, quòd videlicet Deus ab æternò de salute nostrà fecit in Filiò; aliquando *pro ipsà promissione revelatà*. Priori sensu sumitur Epist. ad Tit. I. v. 2., ubi ita ait Apostolus: *In spe Vitæ æternæ, quam promisit*, i. e. promittere decrevit, *is qui mentiri nescit DEUS, ante tempora secularia k)*: Posteriori hòc locò.

k.) *Conf. B. BALDUIN. in b. l. Quest. IIX. p. m. 1469. a. Item B. WALTHERUS Harmon. Bibl. in b. l. p. 1251. seq. & Magnif. D. PRÆSES Bibl. Illustr. in b. l. Tom. II.*

Obf. IIX. Nec unò eòdemq; modò in S. Codice accipitur Vita æterna, inprimis verò dupliciter sumitur, vel *propriè*, vel *Metonymicè*. I. *Propriè* pro felicissimò & gloriosò piorum statu ac beatissimà ipsorum sorte, in quà post hujus Vitæ decursum constituti, eàdem fruuntur in æternum Joh. III. v. 16. Tit. III. v. 7. &c. II. *Metonymicè* [i.] pro ipso Christo, Vitæ æternæ Autore ac Datore

tore 1. Joh. I. v. 2. Cap. V. v. 20.; qui dicitur Vita æterna, (quod obiter hinc notamus,) non secundum alterutram duntaxat, ut Calviniani quidam disputant, sed secundum utramque naturam. [2.] Pro *Vitâ Vitæ æternæ*, i. e. pro ratione ac modò ad cœlestem gloriam perveniendi, seu pro salvificâ notitiâ, juxta dictum Joh. XVII. v. 3. l). In præsentî quæritur de Vitâ æternâ acceptâ propriè, an ea Patribus V. Test. fuerit promissa ac revelata?

l.) *Conf.* B. GERHARD. *Tom. ultim. Cap. I. §. 6. & 7. p. 716. seqq.* & D. CUNDISIUS *Observ. ad Compend. B. Hutteni Loc. 34. Quæst. I. §. 2. p. 1380.*

Obs. IX. Vox itidem Veteris Testamenti est *πρόσθησις*; nam accipitur (1.) *Propriè* pro fœdere istò Legali cum Israëlitis in itò. (2.) *Latè* pro statu Ecclesiæ ab exordio Mundi usque ad Messîæ in carnem adventum, sive pro tempore Novi Testamenti adimpletionem antecedente. (3.) *Metonymicè* pro Codice & Libris Sacris Canonicis istò tempore consignatis, sive pro Scriptis Mosis & Prophetarum, aut pro doctrinâ in illis contentâ; quò sensu nomen Veteris Testamenti usurpatur II. Corinth. III. v. 14. m). Vitam æternam promissam fuisse ac revelatam in Veteri Testam. non solùm his duobus posterioribus respectibus asserimus, sed etiam priori, prout videlicet pro Pacto Legali vel Mosaico sumitur Vetus Testamentum. Ut status controversiæ sit hic: An in Fœdere Legali & in Libris Canonicis V. Test. tempore V. Testam. promissiones Vitæ æternæ sint factæ?

m.) *Conf.* B. BALDUIN. *Comment. in Ep. ad Hebr. Disp. IV. Apor. II. ex prior. part. Cap. III. p. m. 1565. a.* B. LYSERUS *Trifol. Vera Relig. Disput. III. Apor. I. Part. Special. p. 82.* B. DORSCHHEUS *Theol. Zachar. Dissertat. II. §. 43. pag. 41. Magnif. Dn. D. PRÆSES tùm in Bibl. Illustr. Tom. II. Annot. in Cap. VIII. ad Hebr. Not. V. p. 1285. b. tùm in System. Theol. Tom. V. Cap. VI. de Discrimine V. & N. Pacti. p. 486. & D. QVENSTED. Disput. de Discrim. & Conven. V. & N. Test. Thes. I. Obs. VIII.*

Obs. X. Hinc etiam quando Nostrates Photinianos profligandò disputant, in V. T. piis Vitam æternam promissam omninò fuisse, Pactum Mosaicum nullatenus excludendum volunt; et si

nominatim Pactum Legale non commemorent, imprimis cum hoc primas ibi teneat n).

n.) *Observat hoc contra Calixtum Junio rem Autor Scripti in Proemio num. 3. allegati p. 81.*

Obf. XI. Alia tamen est quæstio, an Pactum Mosaicum habeat promissionem Vitæ æternæ, per quam Patres V. T. hæreditatem cœlestem actu consequi potuerint? alia, an nullam planè promissionem Vitæ æternæ contineat Pactum Legale? Prius omninò negandum est, nec hic loci in controversiam venit; sed hoc; an in Pacto Legali seu Mosaicò habeatur promissio Vitæ æternæ o)? Hoc est, quod in præsentì contra Socinianos, Arminianos, Grotium & Calixtinos asseveramus.

o.) *Vid. Scriptum Observ. præced. alleg. §. 6. p. 83. seq. Quæst. cit.*

Obf. XII. Differunt quidem promissiones Novi Testamenti, à Vet. Test. promissionibus, iisdemq; præstant, sed non ratione objecti, vel boni promissi, quasi promissiones V. T. nequaquam fuerint ἐπαγγελία Vitæ æternæ, sed solùm terrestris aliorumq; bonorum terrenorum promissiones; utrobique enim, & in V. & N. Test., res terrenæ & cœlestes promissæ sunt: verùm partim ratione conditionis requisitæ, partim ratione efficacis, partim quoque ratione modi proponendi. Ratione conditionis requisitæ, quoniam promissiones Veteris Testamenti fuerunt conditionales, h. e. factæ fuerunt sub conditione perfectæ observantiæ Legis Levit. XVIII. v. 5., quæ post lapsum hominibus est impossibilis Rom. VIII. v. 3: promissiones verò Novi Testamenti sunt gratuita, quibus Vita æterna, absque ejusmodi conditione, promittitur gratis propter meritum Christi, modò fide id apprehendamus, conferenda Galat. III. v. 11. Ratione efficacis, quia Lex solùm promisit obedientibus vitam, vires autem obsequendi nec promisit, nec dedit: Evangelium verò non solùm credentibus pollicetur Vitam, sed etiam vires credendi affert, quum Spiritus S. & fides per Evangelium obtineatur. Ratione modi proponendi, vel ratione evidentis ac majoris claritatis, quæ ea promissa in Novo Testamento sunt promulgata; quia scilicet promissiones Veteris Testamenti pleræque sub involucris, typis ac figuris fuere propositæ; Novi autem

autem Testamenti longè luculentius ac magis perspicuè sistuntur ac proponuntur, nudæ, & umbrarum Leviticarum vacuæ p). Addit B. Feuerbornius q) & B. Balduinus r), Novum Testamentum præstantiores & meliores habere promissiones propter Mesiam exhibitum, qui Ipsemet in Novo Testamento promissiones ex sinu Patris protulit, proposuit, & exposuit, Johann. I. vers. 17; tempore autem Veteris Testamenti nondum fuit exhibitus, sed deum exhibendus.

p.) Conf. B. BALDUIN. *Comment. in Cap. VI. Epist. 1. ad Timoth. Quest. V. p. m. 1375.* B. MEISNERUS *Consider. Theol. Pborin. Cap. V. Arr. VII. p. 804.* B. FEUERBORN. *Opp. Theol. Syntagm. II. Disp. IV. § 25. p. 1495.* Magnif. Dn. D. PRÆSES *Bibl. Illustr. Tom. II. Annot. in Hebr. cap. VIII. v. 6. p. 1273. item Harmon. Calixtin. Hæret. Cap. IX. §. XV. pag. 1097. seq. Dn. D. QVENSTED. Disput. alleg. Thef. II. Observ. 7. q.) l. c. r.) loc. alleg.*

Obf. XIII. Meliores autem sive præstantiores Novum, & Vetus Testamentum contra non tam bonas vel eximias continere promissiones probat Apostolus Hebr. VIII. v. 6. & 7. *Nunc vero, inquit, hoc excellentius sortitus est ministerium, quò præstantioris est Testamenti Intercessor, quòd in præstantioribus promissis sancitum est. Nam si prius illud fuisset ἀμεινον, hoc est tale, in quò nihil desiderari possit, quantum ad effectum, haudquamquam fuisset secundo quaesitus locus, Evangelico nempe sive Novo. Notanter addidi quoad effectum. Non enim negat Paulus, ἀμεινον fuisse in se, quemadmodum Manichæi abusi hòc locò docuerunt, quòd Vetus Testamentum à malò Deò profectum, & reprehensibile sit; sed ratione nostri & quoad effectum in hoc statu hominis post lapsum: partim quia non continuavit verum illud sacrificium propitiatorium, sed tantum ejus typos & umbras, unde & perfectionem homini conferre non potuit; partim quia homines ad observationem Legis in Veteri Testamento latæ, non sufficiebant, ac proindè aliò opus erat fœdere DEI cum hominibus, in quò non ageretur cum homine ex Lege, sed ex gratià f).*

f.) *Vid. Magnif. Dn. D. PRÆSES Bibl. Illustr. loc. ante cit. cit. pag. 1274. adde B. BALDUIN. Comment. in Hebr. loc. cit. Disput. X. Tbef. IX. ex poster. part. text. p. m. 1608. b.*

Obs. XIV. Diximus ante Observ. XII., multò clariùs & luculentius in Novo Testamento bona spiritualia exponi & proponi, quàm in Veteri. Quò ipsò nequaquam, Legem Mosaicam, nedum totum Vetus Testamentum solùm umbras meras habuisse, non ipsa bona spiritualia & cœlestia Veteribus fuisse proposita & declarata, Socinianis & Calixtinis admittimus. Et quanquam dicatur *Lex umbram habuisse futurorum bonorum*, Hebr. X. v. 1. non tamen id dicitur, quòd Veteribus non ipsa bona, sed solummodò meræ umbræ fuerint propositæ; sed quòd typi, sacrificia, purificationes Leviticæ, & id genus alia figuræ & umbræ quædam fuerint formæ expressæ, quam sub Novo Testamento habemus: præter quas verò non solùm in Psalmis & Prophetis, sed etiam in ipsa Lege Mosaicâ non pauca oracula de CHRISTO, Ejusquæ beneficiis reperiuntur, eaqve satis luculenta &).

t.) *Vid. Magnif. Dn. D. PRÆSES Harmon. Calixt. Her. l. cit. §. XX. & XXIII. p. 1103. & 1105. item Bibl. Illustr. Annot. in Hebr. c. X. v. 1. p. 1323.*

Obs. XV. Quantum ad conditionem illam perfectæ obedientiæ Legi præstitæ, sub qua in Pacto Legali sive Mosaico Vitæ æternam fuisse promissam dictum est, licet illa post lapsam sit impossibilis, quoniam jam in statu corruptionis nemo perfectè Legem implere potest; non tamen propterea tota illa promissio conditionalis seu Legalis fuit prorsus frustranea & irrita. Etenim illi conditioni homines quidem erant impares, non tamen inutiliter proponebatur, *ut sua imbecillitatis convicti ad DEI misericordiam confugerent, cujus promissiones per fidem in CHRISTUM venturum apprehenderunt Patres, qui sub Lege constituti ad CHRISTI justitiam se converterunt* u). Deinde illa conditio, Legis obedientia perfectissima & strictissima, etsi hominibus jam in statu lapsus sit impossibilis; fuit tamen aliquando possibilis in statu integritatis, ubi primis nostris Parentibus,

ac

ac in illorum personâ etiam posteris, facultatem implendi Legem dedit DEus atqve concessit x]: Et cùm Lex post lapsum hominibus impletu esset impossibilis, DEus alium invenit modum, & misit Messiam, Filium suum Unigenitum, qui vice omnium hominum Legem implevit. Undè nec obedientia illa, Legi præstanda, post lapsum est simpliciter impossibilis. Quandoquidem quamvis non præstetur ea ab hominibus operando, vel faciendo: præstatur tamen in iisdem credendò in illum Messiam, qui $\tau\epsilon\lambda\theta\ \tau\tilde{\epsilon}\ \nu\acute{o}\mu\mu\varsigma$, i. e. perfectio Legis Rom. X. v. 4. Quorsum respiciens Apostolus, Rom. VIII. v. 4. $\delta\iota\kappa\alpha\iota\omega\mu\alpha\ \tau\tilde{\epsilon}\ \nu\acute{o}\mu\mu\varsigma$, i. e. jus Legis in nobis non faciendò, sed credendò in Christum, impleri dicit y].

u] *Verba sunt Magnif. Dn. D. PRÆSIDIS System. Tom. I. p. 752.* x] *Conf. B. DIETERICI Instit. Catech. de Impletione Legis Quest. 6. p. m. 227. & B. D. KROMAYER. Theol. Pos. Polem. Artic. IX. p. 533. & Artic. XIII. p. 770.* y] *Vide pluribus B. KROMAYER. ll. cc.*

Obf. XVI. Tandem promissiones DEI *ordinatae*, i. e. ceteræ $\tau\acute{\alpha}\ \xi\epsilon\iota$ divinitus inclusæ, possunt quidem fieri, atqve sæpè fiunt, factæqve sunt frustraneæ & irritæ; nequaquam tamen ex parte DEI, sed ex parte hominum tantum: quia fructus promissionum divinarum non rarò retardatur & avertitur per *ἀπιστίαν* humanam, utpote quæ obstat applicationi & appropriationi, sine quâ Verbum DEI homini non prodest Hebr. IV. v. 2. Sicut igitur homo per sua flagitia sequestret DEum Es. LIX. v. 3., ita & fidem DEI, i. e. fidam seu fideles & constantes DEI promissiones, per eadem atrociam facinorosa, & *ἀπιστίαν*, i. e. perfidiam malitiosam, sibi ipsi potest $\kappa\alpha\tau\alpha\ \gamma\epsilon\tilde{\iota}\nu$, i. e. inanem reddere [quæ phrasis habetur Rom. III. v. 3.] & saluari ejus fructu seipsum spoliare. Non verò ex parte & respectu DEI possunt aboleri & irritæ fieri per *ἀπιστίαν* hominum, quoniam DEUS ex suâ parte est, & esse semper vult constans & immutabilis in promissis suis servandis, utpote qui manet fidelis in æternum Rom. III. v. 3. 2. Tim. II. v. 13.; ac proindè promissiones Ipsius sunt immota & æterna veritas, neque unquam fieri possunt irritæ ex parte Ejus. De cæterò dixi studio *ordinatas* promissiones DEI non posse irritas fieri per peccata atrociam &

ἀμίσιαυ hominum. Nam absolute DEI promissiones nullò modo possunt καταγεῖν ἀμίσια hominum, vel irritæ fieri, sive respectu DEI, sive respectu hominum z].

z.] Vide de his, ut & dictò Rom. 3. alleg. B. FEUERBORN. Opp. Theol. Fascic. II. Disp. VI. §. 40. & seqq. p. 275 & seq. item §. 78. p. 286. B. BALDUIN. Comment. in Rom. cit. Quæst. II. p. m. 54. a. & Aphor. XVI. ex poster. part. Cap. XI. Epist. ejusd. p. m. 216. a.

PARS II.

II. Κατάθεσις

sive

Sententiæ Orthodoxæ Probatio &
Confirmatio.

Nimirum Vitam æternam piis ac fidelibus in Veteri Testamento promissam esse atqve revelatam roboramus.

I. ARG.

I. Ex Protevangelio Paradisiatò Genes. III. v. 15, ubi inquit DEUS: *Ipsum* [semen videlicet mulieris] *conteret caput tuum* [ô serpens]: In quò promissa est capitis serpentini per semen benedictum vel Messiam contritio. Hæc autem nihil aliud est, quàm Diaboli potentia, sævitiæ & regni ejusdem enervatio ac destructio, liberatio à morte æternâ, nec non justitiæ & Vitæ æternæ reductio atqve reparatio. Nam per אִשָּׁרָה, *semen ejus*, [scil. mulieris], ad quod Relativum אִשָּׁרָה, *ipsum*, referendum est, nequaquam ad mulierem, cum אִשָּׁרָה *semen*, proximè antecedit, & pronomen אִשָּׁרָה genere, quod Masculinum est, cum eò conveniat אִשָּׁרָה, non totum genus humanum, sed potiùs solus Θεάνθρωπος intelligitur, benedictus noster Μεσσίας υἱὸς ἁγίας. Hic enim κατ' ἐξοχήν est filius mulieris, ex solâ matre natus sine Patre; Hujus solùm est, non aliorum hominum, contere caput serpentis, utpote quod opus divinæ solius virtutis & potentia; de hoc Messia individualiter promissionem illam intellexit Eva Genes. IV. v. 1. ; idq; sic quoq; interpretantur ac specialius accommodant Moses Genes. XXII. v. 18. c. XXVI. v. 4. c. XXVIII. v. 14. Petrus Act. III. v. 25. & Paulus Galat. III. v. 10. Per *contritionem capitis serpentis*

pentis denotatur Metaphoricè *Ἐκ τῆς ὄφιν*, DEi virilis, Mediatoria, Meritoria, satisfactoria & victoriosa Diabolica potentia, savitia & regni infernalis enervatio & destructio, humani generis ex illo atqve à morte aeterna liberatio, cum iustitia & Vitae aeternae reparatione, per Filii DEI incarnationem, passionem, mortem, totamqve ipsius obedientiam &c. factam. Is enim solus torcular [irae divinae] calcavit Ef. LXIII. v. 3. solusq; est Mediator DEI & hominum 1. Tim. II. v. 5., & solus nobis promeruit peccatorum nostrorum remissionem & salutem aeternam Act IV. v. 12. Cap. X. v. 43. Hebr. I. v. 3. c. IX. v. 12. Qvòd autem Metaphoricè, non propriè phrasis, *conterere caput serpentis*, accipi possit, constat; neq; enim de serpente naturali, sed de infernali, vel Satana fermo est, corpore & capite carente: qvia is primò Evam seduxit 2. Cor. XI. v. 3., & propter hanc seductionem poena ipsi denuntiatur in textu; dein DEus illum serpentem allocutus est, qui poterat articulate loqui, intelligere & pervertere mandatum divinum, qvòd autem de serpente naturali, animalculò istò rudi, nihil percipiente aut intelligente, dici & intelligi non potest. Metaphorica igitur est phrasis illa, à serpente naturali [in qvâ Saranas, Evæ Seductor, tùm latebat] deducta. In capite serpentis latet virus, robur & vita. Ergò *μεταφορικῶς* caput serpentis notat Diaboli potentiam, savitiam & regnum. Si verò caput serpentis Metaphoricam habet significationem, potentiam, & omne qvòd in Diabolò excellens est, notans: utiqve contritio capitis serpentis Metaphoricè qvoqve ex vi oppositorum notabit illius potentiae destructionem &c. ☐] Jam qvòd si contritio illa capitis serpentis, per Messiam promissa primis Parentibus, & in illis humano generi, nihil aliud est, qvàm destructio regni Diabolici, redemptio ab irâ DEI & morte aeterna, ac proindè hujus commutatio in beatam vitam, sequitur sub promissione seminis benedicti simul promissam esse aeternam beatitudinem humano generi, qvam illud semen per conculcationem serpentini capitis acquisivit, adeoqve etiam in V. T. Vitam aeternam revelatam ac promissam fuisse. Argumentum pro thesi confirmanda tale esse potest:

Quibus

cognita habuerint, utiqve illis non ignotam, sed satis revelatam fuisse Vitam æternam oportet. Argumentamur:

Quicunqve cognitum atqve perspectum habuerunt Henochum & Eliam ē terris in cœlum esse assumptos, iis utiqve Vita æterna non ignota, sed satis revelata fuit, ut ad illam ipsam etiam contendere potuerint. At pii & fideles Veteris Testamenti habuerunt id perspectum &c. E. piis & fidelibus in V. T. Vita æterna non fuit ignota, sed satis revelata &c. Quod argumentum ideò hîc urgemus, quoniam Sociniani non solùm promissam, sed etiam apertè revelatam esse Veteribus Vitam æternam, negant, ceu jamjam in Proœmiò annotavimus; quæ hypothesis Henochi & Eliæ translatione in cœlum refutari potest clarissimè.

7.] *Conf. B. GLASSIUS Grammat. S. Libr. III. Tract. III. Canon. XXIX. p. m. 320. B. MEISNERUS loc. alleg. p. m. 785. CUNDISIUS Observ. ad Comp. Hutter. Loc. XXIX. Quest. IV. S. 1. & 2. p. 1303. seqq.*

III.

III. *Ex promissionibus Abrahamæ factis*, quales extant Genes. XII. v. 3. & cap. XV. v. 1. In primò Locò DEUS ita Abrahamo dicit: *In Te benedicentur omnes gentes*; quæ promissio repetitur Genes. XVIII. 18. cap. XXII. 18. cap. XXVI. v. 4. cap. XXVIII. v. 14. Psalm. LXXII. 17. *In Te*, dicit, h. e. in semine tuo, ἐξ αὐτοῦ illo, quod promissus Messias est ex Abrahami semine nasciturus. Verba enim hæc non de personâ Abrahami debere intelligi, res ipsa docet, cum notitia Viri hujus ad paucos pervenerit, tantum ab est, ut nationes procul dissitæ, aut omnes terræ familiæ, aliquam benedictionis spiritualis vel corporalis partem de Abrahamo, ejus nempe personæ promissæ, perceperint. De Christò igitur accipienda sunt, pro *Quo Ipso* hòc textu *Abraham*, ex quò, ut & reliquis Patribus, secundum carnem ortus est Christus Rom. IX. v. 5. ponitur per *Metonymiam causæ*, quâ Parentes & Majores, pro filiis & posteris, aut, ut alias enunciari solet, Nomina stirpium pro Patronymicis usurpantur: quæ Metonymia non est insolens in phrasibus præcipuè Jehovæ ad Patriarchas usurpatis. *Quem* admodum sic quoqve hæc promissio exponitur de Christo Genes. XIX. 18. XXII. v. 18. Psalm. LXXII. v. 17. Act. III. v. 25. & 26. Galat. III.

v. 14.

v. 14. ubi Paulus urget Numerum singularem in dictō illō; & Genes. XXVIII. v.14. manifestè conjunguntur *in Te & in semine Tuo*, quorum posterius prioris est ἐξήγησις, & copulativa *Et* idem est, ac *id est*, *in*, autem, idem est ac כְּרַבְרַב *propter*, ut *in Te* sit sensu idem, ac *propter Christum* ex Te oriundum. Complectitur verò hæc promissio restitutionem Vitæ æternæ, per lapsum, amissæ, Galat III & IV. Opponitur enim hæc benedictio maledictioni, per quam temporali & æternæ morti homo factus fuit, obnoxius: adeoq̄ve per benedictionem in primis spiritualia bona, justitia nempe fidei, & sic etiam hæreditas Vitæ æternæ innuitur γ]. Undè & Apostolus benedictionem illam à Christo nobis partam sic exponit Ephes. I. v. 3., quod *benedixerit nos DEUS in omni benedictione spirituali* *ὡς ἦν ἐν οὐρανοῖς in celestibus*. Quantum dein ad alterum locum Genes. XV. allegatum, ibi Dominus sic Abrahamum alloquitur: *Ero merces tua magna nimis*: Non verò solùm in hâc vitâ fuit merces Abrahami DEUS, sed etiam, ac vel maximè est, eritq̄ve, in futurâ vitâ; quandoquidem *pietas promissiones habet vitæ presentis ac futuræ* I. Tim. IV. v. 8: adeoq̄ve merces non tantùm temporalis, sed & unâ ac præcipuè æternæ, intelligenda hîc venit. Promissio enim hæc dupliciter intelligi potest; [1.] *Causaliter* per Metonymiam de DEO Autore & Collatore mercedis Munificentissimô, quòd Is largissimam mercedem sit daturus Abrahamo; [2.] *Formaliter*, quòd DEUS Ipse per beatificam sui visionem sit futurus ipsius merces, quia *DEUS erit omnia in omnibus* I. Cor. XV. v. 28. Ut sensus sit: *Ego, qui sum DEUS, summum & Infinitum Bonum, ero merces, premium & beatitudo tua. Sprevisi bona terrena à Rege Sodomorum oblata, ego, Ipse ero merces Tua æterna* γ]. Ex quibus omnibus jam ita colligimus.

Cui spiritualis benedictio Messia, & perpetua merces promissa est, huic utiq̄ve Vita æterna revelata & certò promissa fuit. Atqui ista omnia Abrahamo promissa sunt. Ergò Abrahamo Vita æterna revelata, & certò promissa fuit, & sic quoque omnibus piis, fidelibusq̄ve tum in V. tum in N. T., utpote quorum, ille Pater est constitutus Rom. IV. v. 11. Major patet ex dictis.

1.] *Conf. de hoc dicto B. GLASSIUM Rhet. S. Traët. I. Cap. I. de Metonymiâ p. m. 7. & 8. is. Grammat. S. Libr. IV. Traët. II. Observ. VII. p. 692. & 668. B. GERHARD LL. Theol. Tom. ult. de Vit. ætern. Cap. II. §. 14. p. m. 731. B. MEISNER. Loc. alleg p. 786. B. WALTHER. Harmon. Bibl. p. 111. & B. FEUERBORN. Opp. Theol. Fascic. VI. Disp. II. §. 64. p. 918. 1.] Vid. B. GERHARD. l. c. p. 732. & B. MEISNER. l. alleg.*

IV.

IV. *Ex fide atq; spe Abrahæ, Jacobi, Jobi ac Davidis, imò omnium Sanctorum Veteris Testamenti, quæ testantur, promissionem Vitæ æternæ ipsis non fuisse ignotam. ABRAHAM credidit DEO, & reputavit illud ei ad justitiam Genes. XV v. 6. Rom. IV. v. 3. Galat. III. v. 6. Quibus locis fides Abrahami ita describitur, ut ejus objectum non tantum sit promissio terræ Canaan, sub quâ quidem etiam cœlestis hæreditas latebat; sed potius promissio seminis benedicti Genes. XII. , vel Messiæ, in quem credidit [ ], *cujus diem ut videret, exultavit, quem & vidit & gavisus est Joh. VIII. v. 56. Per hanc fidem Idem expectavit civitatem habentem fundamenta, h. e. cœlum, cujus Artifex & Conditor DĒus Hebr. XI. v. 10. ; quæ urbs non imago tantum est civitatis cœlestis, ut Grotius pervertit sententiam Apostoli, sed ipsa cœlestis Patria: sic enim Apostolus ipse interpretatus est infra v. 16. cap. XIII. v. 14. , nec Abraham, animo in supernam civitatem (cujus typus tantum erat terra Canaan) de fixo, magnoperè curavit & expectavit possessionem terræ Canaan, vel terrenam aliquam civitatem, sed cœlestem. U.] Jacob Patriarcha in ipsâ morte Genes. XLIX. v. 18. *expectat DEI salutare, vel salutem; non certè temporariam & transitoriam, quia morti tunc fuit vicinus Genes. XLVIII. v. 21. ; sed æternam, quam propter Messiam promissum sibi dandam firmissime credidit & expectavit. 1.] Job scit & firmissime credit Redemptorem suum vivere, se in novissimo die de terrâ surrecturum, & rursus circumdatum iri pelle suâ, & in carne suâ oculis suis visurum***

visurum DEUM cap. XIX. v. 25. 26. 27. Nequaquam ibi verba faciens de restitutione sanitatis in hac vita, & de felicitate temporali in Terris, ut quidam ex Rabbiniis, quos secutus Mercerus, Eugubinus, Ochinus, Enjedinus & Piscator Herbornensis, statuunt. Sed de securâ Corporum Resurrectione, ac sempiternâ electorum in cælis lætitiâ atq; visione DEI beatificâ. Etenim Jobus, qui jamjam de restitutione corporalium bonorum desperaverat cap. VII. v. 7. Cap. X. v. 20. & 21. Cap. XIII. v. 15. Cap. XVI. v. ult. Cap. XVII. v. r. Cap. XIX. v. 10. &c., opponit amicis, ipsi ut impio, secundum receptam Judæorum opinionem, omnem spem resurrectionis denegantibus cap. XVIII. v. 5. 13. 14. cap. XX. v. 9., Thesin contrariam, præmissō magnificō proœmiō, captatâq; ante omnia ac postulatâ, pro dignitate rei, attentione debitâ, vultq; dicere: Quamvis putetis, me esse impium, & post mortem nunquam revocatum iri in vitam, certâ tamen & indubitâtâ fidei notitiâ, quam verbum עָרַי exprimit Genes. XV. v. 13. r. Sam. XIV. v. 11., Scio, quod vivit Redemptor meus, i. e. Filius DEI, voce מָשִׁיחַ, talem notante Vindicem, qui tum redimendis consanguinitate est junctus, tum pretium quoddam pro redemptione interponit, conf. Psalm. XIX. v. ult. Psalm. LXXII. v. 14. Psalm. LXXIV. v. 2. Psalm. LXXVIII. v. 35. Es. LIX. v. 20. item Es. LXIII. v. 9. Hof. XIII. v. 14. &c., indigetatus; qui Vita est, quâ Deitarem, & rediturus post mortem gloriôsâ resurrectione in Vitam, secundum humanitatem, inq; virtute suâ resurrectionis me demortuum resuscitaturus in novissimō die, & circumdaturus est pelle meâ, ad videndum in carne DEUM, istis ipsi oculis meis, adedq; visione corporali, quæ fit de facie ad faciem, nec non nisi post mortem in futurâ vitâ continget D). Quod ad Davidem, sperat ille, se perventurum ad filiolium suum demortuum 2. Sam. XII. v. 23., se visurum bona Domini in regione viventium Psalm. XXVII. v. 13. se in æternum non confusum iri Psalm. XXXI. v. 2. Jam qui pervenire ad filium beatè demortuum, videre bona Domini in regione viventium sperat, quicq; in æternum confundi non debet, is utiqve optat & sperat vitam ac prosperitatem sempiternam H). De omnibus deniqve Vet. Test. Sanctis in genere dicitur Hebr. XI. v. 14., quod confitentes se esse peregrinos & ho-

spites super terram significaverint se Patriam aliam inquirere, puta cœlestem, sic enim exponitur vers. 16. siquidem istius meminissent, de qua exierunt, habebant tempus revertendi, nunc autem meliorem appetunt, h. e. cœlestem, ideo non erubescit DEUS vocari DEUS eorum, paravit enim eis civitatem. Ex quibus omnibus jam hunc in modum concludimus:

Quicumque verè crediderunt in Christum, expectaverunt ac speraverunt vitam cœlestem & sempiternam, certò sciverunt atque crediderunt, se resuscitatum iri post mortem, se in carne suâ visuros esse DEUM, visione nimirum beatificâ & gloriosâ &c., illis utique Vita æterna fuit revelata & certò promissa.

Sed ista omnia de Abrahamo, Jacobo, Jobo, Davide & omnibus Sanctis Veteris Testamenti verè dicuntur, ut ostensum.

Ergò & illis Vita æterna fuit revelata, ac certò promissa.

Major firmisimò stat talò. Nam ignoti ut nulla notitia, ita quoque nulla fides, nulla expectatio, nullum desiderium. Ac fides atque promissio semper & indissolubiler cohærent tanquam relatum & correlatum: & ubi Verbum ac promissio non est, ibi neque fides certa esse potest. Vice versâ autem ubi verbum & promissio est, ibi fides quoque certa & indubitata esse potest, propter veritatem & immutabilitatem promittentis. Spes denique prorsus nulla absque revelatione promissioneque est D). Quæ cum manifestè evincant fidem, spem Vitæ æternæ ac studium consecutionis non posse in quoquam locum habere absque Vitæ Eiusdem revelatione atque promissione, quomodo quæso potuissent in Sanctis Veteris Testamenti locum habere, quomodo potuissent illi credere, sperare & expectare Vitam æternam, si ea ipsis non revelata atque promissa fuisset, si de Eadem nihil scivissent quicquam vel audivissent. Eleganter Franzius D): *Quomodo, inquit, sperassent, nisi credidissent? Quomodo credidissent, de quo non audivissent, nisi prædicatum ipsis fuisset? Quomodo verò prædicassent ipsis aliqui, nisi ad hoc ipsum prædicandum à DEO missi, & hoc ipsum prædicare jussi? ut Roman. X. in simili negotio argumentatur Apostolus gentium.*

M.) Conf.

N.) *Conf. B. MEISNER. Confid. Theol. Phot. Cap. V. p. 786.*
 D.) *Magnif. Dn. D. PRÆSES Bibl. Illustr. Tom. II. Annot.*
in Epist. ad Hebr. Cap. XI. v. 10. p. 1355. & Dn. D. QVEN-
STED. Disput. sæpè alleg. Thes. II. Obs. V. 7.) Vid. B. GER-
HARD. Tom. cit. Cap. I. §. 14. p. m. 732. D.) B. WALTHER.
Harmon. Bibl. in b. l. p. 481. seqq. 7.) B. MEISNER. l. c.
p. 793. adde B. GERHARD. l. c. p. m. 733. D.) Vid. B. BAL-
DUIN. Comment. in Ep. ad Hebr. Aphor. IV. ex tertiâ part.
Cap. XI. p. m. 1635. B. GERHARD. loc. sæpè cit. p. m. 779.
Magnif. Dn. D. SCHERZER. Colleg. Anti-Socin. Diss. 38.
pag. 321. D.) Disput. VII. in August. Confess. de Bon. Oper.
Thes. LV.

V. *Ex additâ Circumcisionis Sacramento gratuitâ DEI promissio-* V.
Genef. XVII. v. 7. Ero DEUS tuus, & DEUS seminis tui post te.
Unde sic argument.

Quorum hominum Jehova promissit se esse & fore DEUM, illis
 omninò promissit Vitam æternam.

Atqui Abrahami & seminis ejus, h. e. posterorum, se DEUM
 fore promissit Jehova, fanciens cum Eò fœdus.

Ergò Abrahamo & semini ejus, h. e. posteris, promissit Vitam
 æternam, adeòq; promissiones Vitæ æternæ pii in Veteri
 Testamento utiqve habuerunt.

Major probatur; quia ista phrasis DEI, seu propositio: *Ero DEUS*
tuus, & seminis tui post te: non fuit quoad literam solius peculia-
 ris protectionis, & gubernationis, & terrenæ felicitatis, sed gra-
 tiæ etiam divinæ & Vitæ æternæ promissio. Quod constat 1.) ex
Propheticâ expositione Jerem. XI. v. 4. Hof. I. v. 9. Psalm. CXLIV. 15.
 Joh. VIII. v. 54. Inprimis 2.) ex *Christi explicatione* Matth. XXII.
 v. 32. Marc. XII. v. 27. Luc. XX. v. 38. *non est DEUS mortuorum, sed*
viventium DEUS, omnes enim vivunt Ei, hoc est, quorum Deum
 fore DEUS promittit, illos non solum gratiâ in hac vitâ comple-
 ditur, sed etiam ex terræ pulvere aliquandò ad vitam æternam re-
 suscitabit. 3.) è *loci paralleli collatione*. Phrasis enim & promissio
 illa explicatur disertè *Apocal. XXI. 7.* de Vitâ æternâ, quòd nempe
 DEUS sit & esse dicatur fidelium in ipsâ æternâ vitâ. 4.) Ex *Oppo-*
sitione; nam *esse sine DEO*, notat esse extra gratiam DEI Justificato-
 ris

ris & Salvatoris Ephes. II. v. 12. Ergò habere sibi DEUM hinc notat habere DEUM, benignum Patrem, Salvatorem, Vitæ æternæ omniumq; beneficiorum summum Collatorem, & ex periculis atque à morte æternâ Liberatorem ☩).

Minor est certa ex locò allegatò. Neque verò dubium est, eam promissionem fuisse Israëlitis cognitam, quippe perpetuum ejus memoriale ac pignus in carne suâ circumgestarunt, ac quoties ad foedus cum Patribus factum provocarunt, toties promissionem de Vitâ æternâ propter Mesiam dandâ fide se amplecti testati sunt ☩).

☩) Conf. B. FEUERBORN. *Opp. Theol. Fascic. II. Disput. VI. §. 50. p. 278. seq. It. Disput. VII. §. 56. p. 312. Adde B. GERHARD. loc. supè alleg. p. 777. ☩.) B. GERH. l. c.*

VI. VI. *A Libro Vitæ, cujus fit mentio Exod. XXXII. v. 32. & 33. Dimitte eis hanc noxam, aut si non facis, dele me de libro tuo, (i. e. non inscribe, nunquam me infere libro tuo; vel subintellectâ conditione aliquâ, nempe si Tibi placet, si fas est, si fieri potest, ut quis iterum deleatur de libro tuo ☩), quem scripsisti. Cui respondit Dominus: Qui peccaverit mihi, delebo eum de Librò meò; (h. e. eum nunquam inscribam, nunquam inseram libro meo; vel subintellectâ iterum hypothese, ut in petitione Mosis; si possibile foret, ut semel inscripti libro meo, vel electi finaliter pereant ☩). Hic Liber non est alius, quàm Liber Vitæ, DEO Metaphoricè tributus, cujus & alibi Scriptura meminit, ut Psalm. LXIX. v. 29. Daniel. XII. v. 1. &c.: quod non solum docet modus loquendi, quò liber κατ' ἐχολω librum vitæ insinuat, uti Daniel. cit. sed etiam responsio DEI v. 33., quâ respectus fit ad peccatum, cujus stipendium mors altera est Vitæ æternæ opposita. Istum autem Librum Vitæ completi revelationem ac promissionem Vitæ æternæ manifestum est denuò tum ex locò Prophetico Danielis modò allegatò, tum ex ipsâ phrasi: quandoquidem liber Vitæ nihil est aliud, quàm Catalogus salvandorum, spirituales Vitæ viventium, & in æternam gloriosamq; aliquando introducendorum: ex quò sicut deleri propter peccata est rejici, non in eum scribi (unde delitio negativa dicitur, opposita privativæ, de quâ (negativâ,) exponunt Psalm. LXIX. cit. ☩.), & damnationi æternæ adjudicari, sic*

sic contra in illum inscribi, est in numerum salvandorum recipi, inter salvandos vel hæredes vitæ æternæ referri. 7). Ex his jam tale fuit argumentum:

Quibus Liber Vitæ fuit cognitus, quiq; sicut sciverunt, ob peccata aliquem deleri, vel non scribi, sic contra & hoc noverunt, credentes ac justos illi libro inseri, atqve ita beatitudinis æternæ hæredes fieri, iis æterna Vita fuit revelata.

Atqvi Patribus in Veteri Testamento fuit cognitus Liber Vitæ, uti probatum est, & sciverunt credentes ac justos illi libro inseri &c.

Ergò Patribus in Veteri Test. Vita æterna fuit revelata.

2.) Nimirum aliqui Theologi nostrates hunc locum exponunt de deletionem negativâ, quòd nempe Moses per Verbum affirmativum *delere* intelligat contrarium negativum *NON*

scribere; aliqui verò, & pleriq; recentiorum locutionem seu petitionem Mosis habent pro hypotheticâ, deletionem nempe Mosen petere, nequaqvam absolutè, sed cum conditione aliquâ subintellectâ. Confer pluribus B. BALDUIN. Comment. in Cap. IV. Epist. ad Philip. Quest. I. p. m. 1027. it. vid. p. 1021. B. WALTHER. Harmon. Bibl. pag. 235. Magnif. Dn. D. SCHERZER. Colleg. Anti-Socin. Disput. 87. p. 709. seq. 3.) Vid. Autores modò allegati ll. cc. 7.) Vid. B. GERHARD. l. cit. §. 31. p. 778. B. MEISNER. Consider. Theol. Phot. Cap. V. p. 788.

VII. Ex Legi morali & doctrinæ de Sacrificiis annexâ promissione remissionis peccatorum Exod. XXXIV. v. 7. seqq. Argumentatur hunc in modum:

Quibuscunqve facta fuit promissio remissionis peccatorum, illis etiam facta fuit promissio Vitæ æternæ:

Atqvi de piis & fidelibus in Veteri Testamento prius est verum.

Ergò & piis ac fidelibus in Veteri Testamento facta fuit promissio Vitæ æternæ.

D

Majo-

Majoris connexio suâ luce radiat: in remissione enim peccatorum Vita aeterna continetur & intelligitur juxta Osterodum Ψ .) Minor satis claret ex loc. Exod. alleg.

Ψ .) *Instit. cap. XXI. fol. 145.*

IIIX

VIII. Ex Legalibus Vitæ & salutis Promissionibus, quæ leguntur Levit. XVIII. v. 5. *Custodite leges meas atq; judicia, quæ faciens homo, vivet in eis.* Deuteron. XXX. v. 6. *Circumcidet Dominus DEUS tuus cor tuum, & cor seminis tui, ut diligas Dominum DEUM tuum, ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, ut possis vivere.* Vers. 15. 16. *Confidera, quòd hodiè proposuerim in conspectu tuo vitam & bonum, mortem & malum, ut diligas Dominum, & vivas.* Vers. 19. *Testes invoco cælum & terram, quòd proposuerim vobis vitam & mortem, benedictionem & maledictionem.* Huc etiam pertinent Exod. XX. v. 6. Deuteronom. IV. v. 1. Cap. V. v. 33. Ezech. XX. v. 5. 13. & 21. &c. in quibus similiter legem perfectè præstantibus Vita & salus promittitur. Hæ promissiones legales non tantùm de temporali, sed unà de spiritali, in gratiâ DEI consistente, tum de æternâ vitâ ac beatitudine loquuntur. Christus enim, legis Mosaicæ Interpres omni exceptione superior, docet, Vitam æternam in Lege promissam esse, dum ad quæstionem: *Quomodo consequar vitam æternam?* id unum Luc. XVIII. v. 20; *Præcepta nostri,* respondet: quoniam *Λευιτῆς* *Φωρῆ* testatur Pacto Mosaico annexam fuisse promissionem Vitæ æternæ, Legisperito quærenti, Luc. X. v. 25. quid facere debeat, ut Vitam æternam consequatur, respondens: *In Lege quid scriptum est? quomodo legis?* & recitatâ ab ipsò Legis summâ, subjiciens; *Hoc fac, & vives,* vitâ utriusque æternâ, quâ de quæstio erat. Accedit testimonium Pauli, promissa Legis itidem de Vitâ æternâ exponentis Roman. II. v. 13. *Factores Legis justificabuntur,* i. e. justitiam & salutem æternam adipiscuntur. Cap. VII. v. 10. *Inventum est mihi mandatum, quòd erat ad vitam,* nempe beatam & sempiternam datum, *hoc esse ad mortem.* Cap. X. v. 5. Galat. III. v. 12. *Justitia Legis hec est, qui fecerit ea, vivet in eis.* Idem præterea experientia etiam docet, cum Legis prævaricatores vitâ temporali fruuntur, utut non præstent Legi obedientiam, imò sæpenumerò diutius vivant, Legi obsequium præstantibus; confirmaturque, quod præcipuè attinet Deuteron. alleg.

alleg., à contrario: Vita namqve, facientibus Legem promissæ, opponitur ibi maledictio & mors non tantùm temporalis, sed potissimùm æterna. Oppositorum autem eadem est ratio N). Quantumvis autem Apostolus Paulus Galat. III. v. 10. neget, *Legem esse datam, quæ possit vivificare*, sive vitam æternam dare; ex eo tamen ipsis promissionibus Legalibus absolutè & in se consideratis nihil quicquam decedit, quò minùs Vitam æternam judicentur offerre obedientibus. Utpote ea vivificare nos nequit, non ex propria sua *adwaulex*; est enim Verbum vivum, sed nostrò vitiò, atqve ob nostram pravitatem: quæ si à nobis abesset, & nos Legi divinæ plenè essemus conformes, tùm viveremus in illâ NN). Jam argum.

Si piiis atqve fidelibus in V. T. factæ sunt legales vitæ atqve salutis promissiones, sequitur, quòd iisdem vita æterna promissa fuerit in Lege seu Pactò Mosaicò.

Antecedens est. Ergò & Consequens.

N.) *Conf. de his pluribus* B. GERHARD. *Tom. ult. Cap. II. §. 14. Loc. Theol. p. m. 732. seq.* B. MEISN. *loc. sepè alleg. p. 790. seq.* B. FEUERBORN. *Fascic. VI. Diss. II. Opp. Theol. §. 66. p. 919. Magnif. Dn. D. PRÆSES Harm. Calixt. Heret. Cap. IX. §. XVI. p. 1098. seq.* Magnif. Dn. D. SCHERZER. *Colleg. Anti-Socin. Diss. XXXVIII. p. 318. NN) Vid. B. GERH. l. c. p. 733. B. FEUERBORN. Syntagm. II. Dissert. 4. §. 30. p. 1496. Adde de Galat. l. c. B. BALD. Comm. in c. X. Ep. Rom. Qv. I. p. m. 191. seq.*

IX. *Ex Beatitudine in Psalmis sepiùs & Proverbiis promissâ.* IX.

Ab hac statim orditur Rex David Ps. I. v. 1. *Beatus Vir, qui non abiit in consilio impiorum.* Sic Ps. II. v. ult. *Beati omnes, qui confidunt in Eò,* Prov. XVI. v. 20. *Qui sperat in Dominò, beatus est.* Huc pertinent reliqua dicta, in quibus de beatitudine agitur; ut Ps. lxxxii. 1. Ps. lxxxiii. 12. Ps. lxxxiv. 9. Ps. xli. 2. Prov. xiv. 21. c. III. 13. c. XXIX. v. 18. &c. Plura ejusmodi passim in Psalmis & Proverbiis occurrunt, ubi intelligitur non tantùm hujus, sed etiam ac vel maximè futuræ vitæ felicitas. Nam illa beatitudo statuitur in peccatorum remissione, in spe & fiducia &c. atqvi fructus remissionis peccatorum & finis fidei est Vita æterna 1. Pet. I. v. 9. Dein in Hebræo est plurale, **אַשְׁרֵי הַיְהוּדִים**, beatitudines viri illius, h. e. vir ille erit maximè beatus, omni beatitudinum genere implebitur; [prius enim sub-

stantivum loco adjectivi hîc est, quod inter duo substantiva in regimine posita non rarò contingere in Scripturâ solet ככ), id verò non temporali, sed cœlesti & æternæ beatitudini duntaxat congruit. Et quæ fuisset illa fides, quæ beatitudo, si pii Veteribus in locis citatis beatitudo tantùm temporalis fuisset promissa, nec quicquam illi scivissent de alterâ vitâ & præmiis cœlestibus? Certè pii ac sancti in hac vita plerumq; sunt afflictissimi, & præ reliquis cruci obnoxii, impiis contra in hoc mundo florentibus: quod & veteres experti, uti testantur exempla, & conqueritur Jobus c. XXI. v. 7. Assaph Ps. LXXXIII. v. 12. Jer. c. XII. v. 1. Sancti igitur pleriq; miserimi certè fuissent, nec participes ullius beatitudinis, quæ tamen passim promittitur, si nullas habuissent alterius vitæ promissiones, & beatitudo in Psalmis ac Proverbiis decanata non nisi de hujus vitæ felicitate esset intelligenda ככ). Argumentamur igitur:

Quibuscunqve passim in Psalmis & Proverbiis beatitudo (non temporalis, sed cœlestis) fuit promissa, illi omninò habuere Vitæ æternæ promissiones.

Sed pii atqve fidelibus in V. T. passim in Psalmis & Proverbiis talis beatitudo fuit promissa. E.

ככ.) Vid. pluribus B. GLASS. *Gram. S. Lib. III. Tract. I. Can. VIII. p. m. 29.* ככ.) Conf. B. GERHARD. *loc. cit. sæpè §. 15. p. m. 733.* & B. MEISNER. *loc. cit. p. 793.*

X. *A benevolâ Voluntate DEI, de qua Ezech. XVIII. v. 33. Nolo (voluntate videlicet antecedente, quæ est Misericordiæ, nam voluntate consequente, quæ est justitiæ, eam vult, ut justus Judex & Vindex ככ.) mortem morientis, dicit Dominus DEUS, Revertimini, & vivetis. Cap. XXXIII. v. 11. Vivo ego, dicit Dominus DEUS, non delector morte [rursus voluntate antecedente ככ.)] sed ut convertatur impius à viâ suâ, & vivat. Convertimini, convertimini à viis vestris pessimis, & quare moriemini domus Israel? Quibus textibus de Vita non temporali, sed potiùs tum spirituali, tum æternâ agere Prophetam perspicuum est. Etenim i.) si ille loquitur de morte etiam æterna, eiqve vitam plenè opponit, ergò etiam loquitur de Vitâ æternâ: quippe quæ vel maxime opponitur morti æternæ Sed prius est. Nam de eâ morte sermonem facit; quam omnes & soli impenitentes incurrunt, omnes & soli resipiscentes effugiunt;*
à qua

à quâ homo pœnitens semper liberatur, & *ad cuius* depulsiõnem
 DEus instituit Verbi sui ministros cap. XXXIII. v. 7. & 14. ; porro
in quam incurrit iustus, à iustitiâ suâ recedens, & iniquitates faci-
 ciens cap. XVIII. v. 24. & c. At mors corporis & temporalis ressi-
 piscentes æq̃ve manet ac impœnitentes; nec à morte temporali;
 sed æternâ homo pœnitens semper liberatur, atq̃; ad ejus depul-
 sionem DEus instituit verbi sui ministros; deniq̃ve iustus, à iusti-
 tiâ suâ recedens, (nisi pœnitentiam agat) incurrit in æternam
 mortem Matth. XXV. [2.] Illa Vita hic connotatur, quæ cum
 impetratâ peccatorum remissione est conjuncta, ut liquet ex
 c. XVIII. v. 22. & capit XXXIII. v. 16. ; quæq̃; solis iustis est pro-
 pria, & gratuitum ipsorum iustitiæ præmium est. Sed vita spiri-
 tualis & æterna est cum impetratâ remissione peccatorum con-
 juncta; ac vitâ & prosperitate æternâ solùm pii, temporali au-
 tem etiam impii fruuntur, imò hi plerumq̃ve in præsentî seculò
 habent meliùs, quàm iusti [הה]. Quia ergò Vita æterna hic in-
 telligitur. ut quæ eam in Veteri Test. non fuisse ignotam, sed
 omnibus piis tanquam brabeum iustitiæ promissam, rectè conclu-
 dimus. Argumentamur enim hunc in modum:

Ubi cunq̃ve promittitur Vita cum impetratâ peccatorum
 remissione conjuncta, pœnitentibus propria, æternâq̃; morti im-
 pœnitentium opposita, ibi etiam promittitur Vita æterna. Atq̃vi
 in V. T. Ezech. cit. talis vita est promissa. Ergo etiam in V. T.
 Vita æterna est promissa. Major patet ex modò dictis: quia
 nempe vita, conjunctâ cum impetratâ peccatorum remissione
 & c. non est temporalis, sed æterna.

77.] *Conf.* B. FEUERBORN. *Dissert. Theol. de Peccato in*
Spir. S. p. 2054. B. WALTHER. *Harmon. Bibl. in b. l. p. 359.*
& 538. [הה.] *Vid.* B. GERHARD. *loc. sæpè alleg. p. m. 794.*
 B. WALTHER. *l. c. p. 647.* B. FEUERBORN. *l. c. p. 2055.*
seq.

XI. *Ex Daniel XII. v. 1. In tempore illo evadet vel salvabi-* XI.
ur populus tuus omnis, qui inventus fuerit scriptus in libro, quod v.
2. & 3. fusiùs hõc modò explicatur: Et multi de his, qui dormiunt
in terra pulvere, evigilabunt, alii in vitam æternam, & alii in oppro-
brium. Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmam-

menti, & qui ad iustitiam erudierunt multos, quasi stella in perpetuas aeternitates. Clarissimus hic textus est, & propterea valdè urgendus contra Antagonistas. Audimus enim [1.] de librò, nimirum vitæ. [2.] de salute omnium in librò scriptorum. [3.] de ipsâ Vitâ æternâ *ἰντῶς* & quoad literam. [4.] de gloriâ & sempiternò splendore iustorum, ex quibus infallibiliter patet, Veteribus Vitam æternam non fuisse incognitam, sed revelatam, prædictam omnibusq̄ve piis & iustis promissam ¶. Quod argumentum Achilleum Syllogisticis compedibus inclusum ita se habere potest:

Quibusennq̄ve in V.T. prædictum ac prædicatum fuit (1.) de libro vitæ (2.) de salute omnium in libro scriptorum. (3.) Vitâ æternâ *ἰντῶς*, ita ut in eam resurrecturi sint ac evigilaturi pii, resurrecturi contra impiis ad æternum opprobrium. (4.) de gloriâ & splendore iustorum, illis non incognitam, sed revelatam atq̄ve promissam oportet fuisse Vitam æternam. Atqui piis & fidelibus in V.T. prædicta & prædicata hæc omnia fuerunt à Daniele Erg. piis & fidelibus in V.T. revelatam fuisse atq̄ve promissam Vitam æternam oportet.

¶. Conf. B. MEISNER. *Theol. Phot. Consider. loc. ante cit.*
p. 789.

XII.

XII. *Ex promissione liberationis de morte æternâ.* Extat ca Hose. XIII. v. 14. *De manu inferni redimam eos, de morte liberabo eos: Ero pesilentia tua. ô mors, ero tuæ inferne.* Hisce verbis promittitur non tam liberatio corporalis & absoluta, ex manu mortis temporalis & angustiis hujus vitæ in spem de solutione ignominiosa captivitatis Babylonica, (quæ glossa est Calvini Judaizantis, nullis rationibus suffulta, à quò etiam divortium facit Pareus,) quàm redemptio spiritualis ex manu mortis æternæ atq̄ve inferni, & collatio perennis vitæ, cujus in extremò die participes reddentur non tantùm Christiani, sed etiam omnes Judæi fideles, siquidem vi hujus prædictionis ac promissionis omnes pii, quocunq̄ve tempore post illam vixerunt, revocabuntur in vitam gloriosam. Atq̄ve ejus testem habemus omni exceptione majorem Apostolum Paulum, qui verum vaticini i Prophetici sensum his verbis exposuit, i. Corinth. XV. v. 54. *Quum corrupti-*

corruptibile hoc induerit incorruptibilitatem, tunc fiet sermo, qui scriptus est, Absorpta est mors in victoriam, Ubi est mors stimulus tuus? Ubi tua, inferne, victoria? Jam quis dubitet, quò sensu promissionem illam intellexit & explicavit Apostolus, eodem quoque Prophetam suis Auditoribus exposuisse, & illos accepisse? Aliàs enim sequeretur, Prophetam ipsum nec intellexisse, nec suis rectè discipulis exposuisse, quod scripsit; undè porro consequeretur, omnes Patres alienam huic promissioni mentem, falsamque sensum affinxisse, quod absurdum est. Quibus jam suppositis argumentamur hòc modò:

Quibuscunq; promissa fuit liberatio ab inferno, seu morte æternà, vitæq; perennis collatio, illis utiq; promissam fuisse Vitam æternam necesse est. Atqui Veteribus piis atq; fidelibus in V. T. promissa fuit liberatio &c. Ergo & piis atq; fidelibus in V. T. promissam fuisse Vitam æternam necesse est.

Major eodem fundamento, quo primi nostri argumenti, ex Gen. III. v. 15. petiti, propositio major, nititur.

Minor manifesta est ex loc. Hof. cit.

ii.) Conf. B. MEISNERUS loc. alleg. p. 795. Dn. D. CUNDISIUS Observat. in B. HUTTERI Compend. Loc. XII. Quæst. VII. p. m. 749. seq.

XIII. Ex Aporismo Prophetæ Habacuc, qui legitur cap. II. v. 4. *Iustus ex fide sua vivet*, vitâ videlicet, oppositâ peccato, inferno & morti conf. vers. seq.; semper durante, ut apparet ex verbo futuri temporis *ζήσεται vivet*, notante perpetuum & nunquam interrompendum vitæ actum; veniente ex fide, ejus finis est salus animarum I. Petr. I. v. 9.; complectente deniq; benedictionem & salutem æternam, ut confirmatur ex Novi Test. explicatione Rom. I. v. 17. Galat. III. v. 11. Hebr. X. v. 37. & 38.; ideoq; vitâ sine dubio, cœlesti atq; æternâ (III). Argumentamur.

Vbi cunq; promittitur ejusmodi vita, quæ semper durat, venit ex fide, opponitur peccato & inferno, atq; complectitur benedictionem salutemq; æternam, ibi sine dubio Vita æterna promittitur. Atqui in V. T. vita promittitur, quæ semper durat &c. quod ex loc. Habacuc alleg. dispalescit, Ergo in V. T. promittitur Vita æterna.

Majoria

Majoris connexio est clara : vita enim semper durans , ve-
niens ex fide &c. nulla est alia, quàm æterna.

ΠΠ.) *Conf. B. GERDARD. loco aliquoties citato Cap. IV. §. 45.
p. m. 309. B. MEISNER. Consider. Theolog. Photinian.
Cap. V. p. m. 196. & seq.*

XIV.

XIV. *Ex dicto Salvatoris Joh. V. v. 39. Scrutamini Scri-
pturas, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε, quia vos ex stimatis in ipsis Vitam æternam
habere, & illa sunt, quæ testimonium perhibent de me. & Pauli Apo-
stoli 2. Tim. III. v. 15. Ab infantia Sacras Literas nosti, quæ te pos-
sunt σοφίσαι, erudire, vel instruere, sapientem reddere eis σωτη-
ρίαν ad salutem. In priori loco Salvator loquitur ad Judæos de
Scripturis Veteris Testamenti, quandoquidem illo tempore, quo
hæc ipse protulit, nullæ aliæ extabant ; & in illis Vitam æternam
non ἔδδοξαν aut pravâ Judæorum opinione, sed ἀληθῶς haberi
atque offerri docet. Nec enim Verbum δοκεῖν hîc dubiam, inane-
m, ac falsam quandam opinionem, sed firmam, veram atque con-
stantem sententiam, verumque judicium, cui res ipsa in veritate re-
spondet, denotat. Id quod partim ex vers. 45., partim ex colla-
tione tum Marc. VI. v. 49. & Matth. XIV. v. 26. tum Luc. VIII. v. 18.
Marc. IV. v. 25. ; partim ex aliorum etiam locorum Scripturæ col-
latione, in quibus verbum δοκεῖν usurpatur Matth. XVII. v. 25. Cap.
XVIII. v. 12. Cap. XXII. v. 42. cap. XXIV. v. 44. cap. XXVI. v. 66.
Marc. X. v. 42. Luc. I. v. 3. Luc. X. v. 36. I. Corinth. IV. v. 9. &c. partim
ex Syriacâ versione, quæ habet verbum ܕܘܟܝܢ, quod notat ܘܘܠ-
ܕܘܟܝܢܐܘܝܘܢܝܘܢ, & responderi Hebræo דוּכֵּן, certam & con-
stantem opinionem haud raro significanti, partim denique ex ipsò
contextu sole clarius elucet. Nam Christus hanc Judæorum
δόξαν non taxat, nec improbat, sed potius approbat, & hoc tan-
tum taxat, v. 40: quod ad se juxta Scripturæ dictum non veniant,
adeoque perennis vitæ participes fiant, nec non
ex hoc ipso principio ad diligens Scripturæ scrutinium,
eos adhortatur, in superque evidentem addit rationem, quare in
Scripturis Vita æterna dicatur haberi, quia scilicet de Christo,
qui est Vita æterna, & in cujus cognitione consistit Vita æterna,
testificantur ܘܘܠܘܢ. Quantum ad posteriorem locum 2. Tim. III.
ibi rursus ad Scripturas cum primis Veteres respicitur, quippe
cùm*

cùm ab infantia Timotheus alias legere haud potuerit ; ad minimum includi illas certissimum est. Ex illarum lectione illud habere nos commodum docet Apostolus, quòd indè ad salutem instruamur (1). Jam si in Scripturà V. Testamenti habetur & offertur Vita æterna, ac Sacræ Literæ V. T. possunt nos instruere ad salutem, utiq̃ve in illis Vita æterna revelata ac promissa fuit. Argumentamur.

In quibus Scripturis habetur & offertur Vita æterna, quæq̃ instruunt ac sapientes nos reddunt ad salutem, in iis Vita æterna sine dubiò revelata est atq̃ve promissa. Sed in Scripturis V. Testamenti habetur & offertur Vita æterna, eaq̃ve instruunt & sapientes nos reddunt ad salutem. Ergo in Scripturis Veteris T. omninò Vita æterna revelata fuit atq̃ve promissa.

Exciipiunt Sociniani ad hoc argumentum ex Joh. V. de sumtum, *Judæos quidem putasse, quòd in antiquis Scripturis vitam habuerint, non autem reverà habuisse* (ככ). Verum

Exceptio Socinianorum.

R2. (1.) Probandum hoc est, quòd dicitur. (2.) Probandum *דוכעו* falsam semper opinionem denotare. Contrarium dispalescit ex modò dictis.

(3.) Si errasset Judæi ita statuendo, procul omni dubiò Christus demonstrasset errorem, aliterq̃; illos informasset.

(4.) Moderni Judæi concedunt vitam æternam in Lege promitti. *Dicant (quicquid velint Judæi) nihil unquam Moses promissit, præter hujus Vitæ bonæ*, inquit Socinus adversus Semi-Judaizantes sive Miscellaneor. fol. 5. Jam ab iis (modernis Judæis) ad veterum opiniones nunquam non arguunt Sociniani, quòd facit etiam Smalzius in hoc argumentò (לל).

(5.) *Judæi, inquit Schlichtingius, non falsò putabant, quòd in Scripturis vitam æternam haberent, sed quòd eam haberent citra hunc, qui Messias ille erat, in eà opinione suà plurimum fallebantur in l.c. Job. Tom. I. Comment. fol. 45.*

ככ.) *Conf. B. GERHARD. Tom. ult. Cap. II. §. 30. p. 776. B. MEISNER. l.c. p. 898. B. WALTHER. Harmon. Bibl. p. 961. seq. Dn. D. SCHERZER. Colleg. Anti-Soc. Disp. 38. p. 317. seq. 11). Vid. MEISNER. l.c. p. 799. ככ). Conf. in pri-*

inprimis Sehmalzius Disp. contr. Franz. p. 222. cui addatur Socinus c. Paleol. P. IV. fol. 562. Volckel. L. III. V. R. c. XI. fol. 61. 77.) Vid. B. GERHARD. & B. MEISNER. U. cc. item Magnif. Dn. D. SCHERZER. loc. alleg. p. 318.

XV.

XV. *Ex Evangelio in V. T. propalato atq. promulgato.* Sumitur autem vox Evangelii non unò modò: aliquandò enim per Metonymiam non solùm pro historiâ de Christo exhibitò in carne, ab authenticis Ejus testibus Evangelistis descriptâ, sed etiam pro totò ministeriò, sive doctrinâ cœlesti totâ, ex Lege & Evangelio constante, à potiori factâ denominatione, ut Marc. XVI. v. 15.; aliquandò pro εὐαγγελίῳ alicujus Evangelistæ & Apostoli libro, ut textus Dominicales dicuntur Evangelia; aliquandò aliter. Nos in præsentì eam attendimus acceptionem, quâ illud, propriè sumtum, & à Lege discretum, notat lætissimum nuntium, vel gratuitam promissionem de reconciliatione, & peccatorum nostrorum remissione vitæque æternæ propter Christum vel revelandum, vel revelatum (22). Atq; hòc sensu Evangelium nominè habuerunt præsci Patres, quàm nos hodiè: ex quò ipsos etiam Vitæ æternæ habuisse promissionem rectè colligimus. Argumentamur: Quicumq; habuerunt Evangelium, illi etiam habuere Vitæ æternæ promissionem. Atqui pii atq; fideles in V. T. habuerunt Evangelium. Erg.

Major est manifesta: Evangelium enim includit gratuitam Vitæ æternæ promissionem per fidem in Christum; utpote quod est gratuita promissio, sive prædicatio pacis cum DEO, & bonorum spiritualium, benedictionis, remissionis peccatorum, justificationis & salvationis; est Verbum Vitæ æternæ Joh. VI. v. 68. atq; Verbum salutis Eph. c. I. v. 13. 22).

Minor itidem patet. Siquidem (1.) Esaias etiam cum admiratione & exultatione cordis sui dixit: *Quàm speciosi sunt pedes Evangelizantium pacem & bona* cap. LII. v. 7. (confer Nahum I. v. 15. Rom. X. v. 15.); & David Psalm. XIX. v. 5. de prædicatione Evangelii Apostolicâ vaticinatus est: nec non Paulus Rom. X. v. 16. de Veteri populò disertè ait, *non omnes auscultasse Evangelio*, ex quò necessariò sequitur, quòd illud audiverint & habuerint Veteres. [2.] Aperte Minor confirmatur ex Rom. I. v. 1. & 2. Gal.

Gal. III. v. 8. Hebr. VIII. v. 8. Act. X. v. 43. cap. XV. v. 11. C. XXVI. v. 22. & cap. XXVIII. v. 23. [3.] ex variis Veteris T. (1.) promissionibus, quòd pertinet Protevangelium in Paradiso prædicatum. Genes. III. v. 15. (2.) prædictionibus (3.) typis & sacrificiis, in quibus Veteres omninò habuerunt Evangelium. (4.) Ex eò, quoniam peccatorum remissio, nostra cum DEO reconciliatio & regeneratio sæpè in V. T. pollicetur, hoc, verò tantùm ad Evangelium propriè pertinet DD].

Nec obstat, quòd Evangelium dicitur *mysterium æternis temporibus tacitum* Rom. XVI. v. 25. Id enim secundum quid intelligendum. Vocatur nempe *mysterium tacitum & absconditum* (1.) *ratione cognitionis*, cum salutaris hæc doctrina non sit naturâ nobis nota, sed à Filio DEI, qui in sinu Patris est, nobis enarrata Joh. I. v. 18. (2.) *ratione distinctæ, specialis & manifestioris patefactionis*. Patrum enim notitia valdè fuit tenuis & obscura, quippe involucris typorum & sacrificiorum tecta, nostra autem hodiè multò illustrior Jerem. XXXI. v. 34. (3.) *ratione actualis & solemnis pro nulgationis* inter omnes gentes, quæ dilata fuit usq̄ve ad tempora Novi Test. Posset præterea etiam illud, quòd dicitur Evangelium *mysterium absconditum*, accipi *ratione certè objecti*, quòd gentilibus illud non fuerit manifestatum; vel huc referri distinctio inter *εὐαγγελίαν*, promissionem de Christo venturo atq̄ve exhibendò, & *εὐαγγέλιον* specificè sic dictum, hoc est, publicum de Christo jam exhibito, præconium, ut nomen Evangelii usurpatur Marc. I. v. 1., possetq̄ve dici, Evangelium, in Rom. alleg. loco intelligendum esse specificè tale. Quod verò absolue ac simpliciter doctrina Evangelii de gratiâ DEI, peccatorum remissione, justitiâ & Vitâ æternâ non fuerit tacita, patet tum ex antea dictis, tum ex verbis disertè additis v. 26. Rom. cit. *patefactum nunc per Scripturas Prophetarum; quæ verba Calixtus*, ut in contrarium sensum detorqueat dictum Apostoli, more τὸ πονηρὸν illius Matth. IV. *omisit*, ut loquitur Magnificus Dn. D. Præses *yy*].

DD.] De acceptione vocis Evangelii vide pluribus B. FEUERBORN. *Opp. Theol. Fascic. VI. Disput. II. §. 61. p. 917.*
E 2 B. WAL.

B. WALTHER. *Harmon. Bibl. in Rom. I. v. 2. p. 1032.*
 B. DIETERIC. *Instit. Catech. de Evangelio quest. 3. p. m. 284.* B. KROMAYER. *Theolog. Postt. Polem. Artic. XI. Antieb. th. XIII. p. 673. כב.*] *Vid. B. FEUERBORN. l. c. p. 918. & Fascic. V. Disp. 1. §. 6. p. 732. item Syntagm. II. Disp. 4. §. 24. p. 1495. טד.*] *Conf. B. BALDUIN. Comment. in Rom. cap. XVI. Quest. 1. p. m. 270. seq. B. FEUERBORN. ll. cc. B. WALTHER. l. c. p. 1098. adde B. DIETERIC. l. c. p. m. 286. ככ.*] *Harmon. Calixt. Heret. Cap. IX. §. XVI. p. 1099. Conf. & de loco Rom. XVI. B. GERHARD. Tom. nlt. Cap. II §. 32. p. m. 780. B. BALDUINUS, B. WALTHERUS ll. cc. & Magnif. Dn. D. Praeses Bibl. Illustr. Tom. II. Comment. in cap. XVI. Rom. p. 247. a. Adde D. CUNDISII Observ. ad Comp. Hutteri Loc. XI. Quest. II. §. 2. p. 714. seqq.*

XVI.

XVI. *Ex eo, quod Apostolus Paulus Legem appellat in se spectatam Præceptum eis* *Κων. ad vitam Rom. VII. v. 10. Repertum est, inquit, mandatum, quod institutum erat ad vitam, mihi cedere ad mortem* [non Legis, sed naturæ meæ depravatæ vitiō) Argumentamur hunc in modum:

Quod præceptum ita datum est ad vitam, ut transgressori commineetur mortem, illud observantibus promittit Vitam æternam. Atqvi de præceptō Legis Mosaicæ verum est illud. Ergo & hoc כב.]

כב.] *Conf. de hoc loco & argumento B. BALDUIN. Comment. in Epist. ad Rom. Aphor. 7. ex poster. part. cap. VII. p. m. 138. Magnif. Dn. D. PRÆSES Bibl. Illustr. Tom. II. Annot. in b. l. p. 21. a. Magnif. Dn. D. SCHERZER, Colleg. Antisocin. Disp. 38. p. 319.*

XVII.

XVII. *Ex Aphorismo Apostoli Pauli, qui habetur Rom. XV. v. 4. Quæcunq; præscripta sunt, in nostram doctrinam præscripta sunt, ut per patientiam & consolationem Scripturarum spem habeamus. Quò tum exemplum Christi etiam prout in V. T. factum nobis inservire, omnemq; Christi actionem nostram esse institutionem docet, tum Scripturam V. T. non inutilem esse nobis in Nov. Test.; nec solum ob homines Vet. Test., sed etiam ad nostram doctrinam scriptam esse, commonefacit, adeoqve Canonem*

Canonem Veteris Testamenti fidelibus in N. Testam. commendat, ob quadruplicem in primis usum; quòd videlicet faciat 1.) ad doctrinam nostram, sive ad informationem in fide & vitâ nostrâ; 2.) ad patientiam in adversis, quæ fluit ex rectâ institutione; 3.) ad consolationem, quæ oritur ex patientiâ, cui etiam postponitur; 4.) ad spem Vitæ æternæ, quam gignunt patientia & consolatio ex Scripturis hausta. Jam argumentamur:

Cujuscunque spem habemus ex Veteri Testamento, ejus promissio eidem non est deroganda.

Atqui Vitæ æternæ spem habemus nos fideles in N. Testam. ex Veteri Testamento.

E. Ejusdem Vitæ promissio Veteri T. non est deroganda.

Majoris connexio ex superius allatis patescit, quia nempe spes sine promissione est nulla (33). Minorem probant verba Apostoli allegata. Ergo stabit Conclusio.

33.) *De loco Rom. cit., ut & argumentò exinde depromptò confer B. BALDUIN. Comment. in b. l. p. m. 253. Magnif. Dn. D. PRÆSES Annot. in b. l. Tom. II. Bibl. Illustr. pag. 234. a. & Magnif. Dn. D. SCHERZER. loc. proximè alleg.*

XVIII. *Ex Vitâ æternâ in Novo Testamento per Christum XVIII. promissâ. Argumentamur:*

Si Vita æterna in Novo Testamento fuit promissa per Christum, utique sequitur etiam eam in Veteri Testamento fidelibus fuisse promissam.

Sed Antecedens est. Ergò & Consequens.

Majoris consecutio facile probatur: quia *Christus Jesus* [nequaquam Metonymicè pro doctrinâ Christi positus, ut vult Schmalzius] *ὁ αὐτὸς idem* (h. e. semper sui similis, invariabilis, immutabilis) *est heri & hodie, & in secula.* Hebr. XIII. v. 8. ac Paulus in Novo Testamento *nihil docuit extra ea, quæ Prophetæ locuti sunt futura esse & Moses Act. XXVI. v. 22. pp.)* De Minori nequidem Adversarii ambigunt.

PP.) *Vid. B. GERHARD. loc. alleg. p. 780. B. BALDUIN. Comment. in b. l. p. m. 1648. & p. 1651. Aphor. III. B. GLASIUS Gram. S. Lib. III. Tract. II. Can. IV. p. 181. & Rhetor. S. Tract.*

XIX.

XIX. *Ab absurdis ex denegatis Veteri Testamento promissionibus Vitæ æternæ consequentibus.* Nam si Patres sive pii V. T. non accepissent Vitæ æternæ promissionem, nec quicquam cognovissent de Vitâ æternâ, vixissent per totam Vitæ suæ tempus in crassissimâ finis, ad quem homo conditus, ac per Messiam redimendus erat, ignorantia, nec pensi habuissent media ad finem illum ducentia, sed instar brutorum mortui, ac fortuito per accidens & præter intentionem fuissent salvati: destituti fuissent verâ spe & efficaci solatio, quò in agone mortis se sustentare potuissent; imò etiam verâ fide, cum fides & promissio indissolubiler cohæreant, ceu jamjam supra observatum, absque quâ nemo placere DEO potest Hebr. XI. v. 6.: pii item fuissent deterioris conditionis, quàm impii, quippe qui præ reliquis in hac vitâ florent fortunis, indulgent genio, præditi honoribus & opibus in mundo, quæ omnia absurda esse quivis videt (ךך).

ךך.) *Conf. B. GERHARD. l. c. p. 778. & 780. B. MEISNER. Confid. Theol. Photin. Cap. V. p. 800.*

XX.

XX. His denique addi posset argumentum desumptum ex illis testimoniis Scripturæ, quæ loquuntur partim de immortalitate animæ, & beato animarum piarum post mortem statu, sicut admodum illustre extat Ecclesiast. XII. v. 7. partim de extremo judicio, cujus ibidem fit mentio v. 14. Nam si Patres in V. Testam. sciverunt, animam esse immortalem, beatumque animarum piarum post mortem statum, judicium itidem Catholicum, utique ipsis non fuit incognita vita æterna, & futuri status seculique certitudo. Immortalitas quippe animæ, & beatus post mortem status omninò arguunt superesse Vitam aliam post exactum vitæ hujus cursum, & judicii extremi finis erit, ut quilibet (fructum & mercedem operum suorum, quæ per corpus gesfit, reportet וו). Sed prius patet ex locis allegatis, Ergo.

וו.) *Conf. B. GERHARD. l. c. p. 778. & B. MEISNER. l. c. p. 801.*

III. A7-

Hæc, ut jamjam ex supra dictis patet, Photinianorum, Arminianorum, Grotii, D. Georgii Calixti Ejusq; asseclarum est. Hi enim, quod hactenus demonstratum dedimus, simpliciter negant. Socius in lib. quod Evang. se Photinianis conjungere debeant, p. 63. *Credunt Evangelicorum Ministri, vitam æternam non primum ac demum in Novo fœdere, sed antea quoq; in Veteri fuisse promissam, & ex ipso DEI promisso à fidelibus ejus temporis expectatam, quò vix quidquam inveniri potest divinis testimoniis & oraculis magis contrarium.* Similia habet Schmalzius Disp. VII. contra Franzium p. 220. qui ex eò, inquit, quòd Christus est Mediator fœderis melioris, colligimus, *Vitam æternam ante Christum meminisse fuisse promissam &c.* Conf. eundem de divinit. Christi cap. 7. pag. 25. seqq. ubi totus in eo est, ut Vitæ æternæ promissa Novi Test. propria esse probet. Videri quoque de eadem re potest Ostorodus Instit. Germ. cap. V. fol. 36. It. Catech. Racov. de Proph. Chr. munere c. V. q. 3. &c. Ex Arminianis vide *Episcopium*, Theologiæ quondam in Academiâ Leidenfî Professorem, Oper. Theol. Lib. III. Sect. IV. cap. I. de Promissis Fœderis Mosaici fol. 155. ubi *specialia*, inquit, *promissa Fœderis (Mosaici) observatoribus facta, & Fœderi quasi sigilla appensa, ea omnia non continent nisi bona terrena, tum ad esse tum ad bene esse vitæ hujus presentis pertinentia; quæ his duobus comprehendi possunt; 1. Fixâ sede seu Patria, templò ac Republicâ: eâq; foris tutâ ab hostibus, intus redundante omnium bonorum copiâ, pace, quiete, & victoriis illustribus. 2. Valetudine bonâ & firmâ &c.* & fol. 156. *Si speciales*, ait, *promissiones in Fœdere ipsò veteri expressè videantur, fatendum est, nullam vitæ æternæ promissionem disertam in illis reperiri.* Idem tamen ibidem profitetur fœdere Mosaicò & Veteri Testamento generalia promissa de bonis vel benedictionibus contineri; nec nec typica promissa, quæ, typorum instar ac figurarum sive umbrarum, rude atq; obscurum aliquod bonorum cœlestium lineamentum habuerint, quæ temporibus Novi Testamenti perfectissimè revelata & annunciata sint. Grotius Annot. ad Hebr. cap. VIII. v. 6. *Sunt autem, dicit, promissa (sc. N. T.) meliora, quia credentibus promittitur justitia non externa, sed interna, venia non ab erroribus, sed à peccatis quibusvis antecedentibus, Spiritus dona non paucis, ut sub le-*

ge, sed omnibus, & vita non terrestris, & temporaria, sed cœlestis & aterna. Videatur idem Annot. ad Rom. cap. II. v. 6. ad Ephes. II. v. 12. & alibi Calixtus conferri potest Tractatu de Pactis th. LXXIX. ubi promissa pacti Mosaici cum Arminianis & Socinianis explicat, quod scilicet solummodò promissa habuerit temporalia. Pactum, dicit thesi allegatâ, Mosaicum secundum se non concernit aliud, quàm eminentiam & prosperitatem illius populi, sive terram promissam gloriosè occupandam, & feliciter possidendam. Unde etiam Eorundem more & ausu pervertit Thef. XCI. dictum Apostolicum Hebr. VIII. v. 6. quod Christus Mediator sit præstantioris pacti, quod præstantioribus promissis, non terrenis scilicet, sed cœlestibus & spiritualibus promissis sancitum est. Vide quoque ejusdem Filium scriptò novissimò, Discussionis nebulæ, p. 28. Hæc de Antithesi. Sequitur

Pars IV.

IV. Διάλογος
sive

Resolutio objectionum adverse partis.

Varia autem habent Adversarii, inprimis Sociniani, quæ ob-
jicere solent, præcipua tantùm commemorabimus. Et quidem

Objectio I.

Objiciunt I. Nostram sententiam esse ἀγερῶρον, cum in Veteri Testamento Vita aeterna à DEO hominibus ipsiq; populo suo promissa pro eo tempore, quod Christi adventum præcessit, nulla prorsus fiat aperta mentio, nec locus possit afferri ex Veteri Testamento, ubi promissio vitæ aeternæ diserta extet, taliq; verba, vel eis similia habeantur, qualia ferè infinitis in locis N. T. reperiantur. Conf. præcipuè Smalz. c. Franz. loc. ante cit. Episcopus loc. itidem alleg. &c. Nos R. Contrarium ostendunt ea, quæ modò ex Veteri Test. produximus; & vel locus Danielis cap. XII. v. 2., ubi vita aeterna expressis verbis nominatur, sufficeret.

II.

Obj. II. Ex S. Literis locum Hebr. VIII. v. 6. ubi apertissimè commemoratur & inculcatur, novum fœdus in melioribus promissionibus, quàm Vetus, fuisse sancitum. Ex quo colligunt, ante Christum in V. T. promissionem vitæ aeternæ omninò nullam fuisse. Conf. Socinus Lib. Quod Regni c. VII. Smalzius de divin. J. C. c. VII. p. 26. Disp. VII. c. Franz. p. 220. Osterod. Instit. German. cap. V. p. 37. &c.

R. 1.) Præstantia promissorum non substantialis, sed circumstantialis hîc intelligitur. Vitæ enim aeternæ promissiones ostendimus

mus ante ex Veteri Testamento, adeoq; eadem promissorum spiritualium materia ac substantia in utroque Testamento fuit.

R. 2.) ex Observ. XII.; promissiones N. Test. dicuntur meliores, quia promissiones V. T. fuere legales, Novi verò gratuita; Veteris typis ac umbris involuta, Novi verò clarè absqve tali involucro sunt proposita &c. Non autem exindè sequitur, in V. T. nullas Vitæ æternæ promissiones fuisse a.)

a.) *Vid. de loco Hebr. pluribus, præter Autores Observ. cit. allegatos, Magnif. Dn. D. SCHERZER. Colleg. Anti. Socin. Diss. XLIV. Object. XVI. p. 361.*

Obj. III. *Vitam æternam per Christum à DEO promissam fuisse, & per Ejus Evangelium hominibus patefactam* 1. Joh. I. v. 2. 2. Tim. I. v. 10. *Ergò Vita æterna in V. T. non fuit promissa atq; revelata.*

R. 1.) ex Observ. V.; concedimus nos Vitam æternam per Christum in N. T. promissam esse, sed negamus indè sequi, Eam in V. T. prorsus non fuisse cognitam, nec promissam. 2.) Potiùs sequitur ex promissâ per Christum in N. Test. Vitâ æternâ in V. Test. quoqve eandem fuisse revelatam atqve promissam, prout ex eò mediò terminò in *καταθέσει* num. XVIII. probavimus nostram sententiam, 3.) 1. Joh. I. v. 2. per *ζῶν τὸ αἰώνιον* non status piorum post hanc vitam, sed persona, Christus nempe æternæ Vitæ autor intelligitur. Id quod patet tum ex collatione aliorum locorum Joh. XI. v. 25. c. XIV. v. 6. cum primis 1. Joh. V. v. 20., ubi expressè Filius DEI vocatur Vita æterna; tum ex contextu, quia de illâ vitâ sermo est, quæ fuit *ἀπ' ἀρχῆς*, quam Johannes appellat *λόγον πρὸς τὸν Θεὸν* v. 1., quam viderunt Apostoli & contrectarunt, quæ fuit apud Patrem v. 2. β.) Jam in præsentī controversiâ quæstio est de Vitâ æternâ acceptâ pro statu, non pro personâ Christi, uti superiùs Observ. IIX. notavimus. Impertinenter igitur hic locus allegatur. 4.) Ex 2. Tim. I. v. 10. omnimoda promissionum Vitæ æternæ in V. T. absentia minimè probatur. Etenim Paulus Christo tribuit *τὸ Φωτίζειν ζῶντων καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τὸ εὐαγγελίον*. Est autem *Φωτίζειν* idem, quod illuminare, in apertiore & clariore lucem proferre, quæsi allatò lumine patefacere atqve ostendere. Jam verò gradus lucis majoris non variat rem ipsam, sed eadem manet Vitæ æternæ promissio in V. & N. T., quamvis in Novò major claritas accesserit,

in Veteri autem involucris promissionum de terrâ Canaan ea fuerit involuta. Non verò per Evangelium illuminata vel in lucem producta dicitur, quòd antea in Veteri Testamento solùm umbræ & conjecturæ Vitæ incorruptibilis fuerant, nulla autem promissio: sed quòd æterna Vita, prout eadem reparata est ac restituta per Christum, postquam amissa erat per Adamum 1. Cor. XV. v. 22. Rom. V. v. 18. jam innotuerit γ).

β). *Conf.* B. GERHARD. *Tom. ult. Cap. II. § 32. p. m. 781.* B. MEISNER. *Consid. Theol. Phot. Art. 7. c. V. p. 802. seq. & Magnif. Dn. D. PRÆSES Bibl. Illustr. Annot. in b. l. p. 1586. a. γ).* *Vid. ll. cc.* B. GERHARD. B. MEISNER. & Dn. D. PRÆSES p. 1006.

IV.

Obj. IV. *Non esse putandum, non semper sperasse vitam æternam & cupivisse, nec habituros illam Vitam eos, qui fideles ante Christi adventum fuerint, quamvis illis non fuerit à DEO promissa. Nihil enim impedire, quòd minùs DEUS multò plus det, quàm promissit. Socin. Lib. Quod Evang. se Photinianis conjungere debeant p. 64. Smalz. c. Franz. Disp. VII. p. 220. 223. & 224. Lib. de divin. J. C. cap. VII. p. 27.*

Æ. 1.) Probandum est, fidem, spem atque studium adeptionis absque Vitæ æternæ revelatione & promissione potuisse locum habere in fidelibus Veteris Testamenti; contrarium evicuum est in κατὰ θεοὺς num. IV. in probatione propos. majoris argumenti. 2.) Probandum, quòd Vitam æternam dederit DEUS fidelibus V. T. sine præviâ revelatione & promissione, non nudè asserendum. 3.) Fundamenta in Confirmatione sententiæ Orthodoxæ allata ostendunt, non absque promissione in Verbo revelatâ ex ignoratâ penitens & insperatâ DEI gratiâ Vitam æternam credentibus sub tempore Veteris Testamenti obtigisse, sed promissionem beatitudinis in Verbo omninò ipsis fuisse propositam.

V.

Obj. V. *Fatentur Judæi hodiè omnes, qui Legis non possunt esse non peritissimi, & ejusdem observantissimi, quicquid ad ostendam Legem hoc non fuissent prætermisuri, vitæ æternæ promissionem in Lege non extare. Smalz. c. VII. de Divin. J. C. p. 25.*

Æ. Falsum est, quòd dicit Smalzius. Contrarium enim tum ipse Socinus, locò supra in Responsione ad exceptionem ad argumen-

mentum ex Joh. V. defumtum allegatò, tum Commentatores Rab-
bini testantur d).

d) *Conf. Magnif. D. D. SCHERZER. Colleg. Anti-Socin. Diss. XXXVIII. p. 318. & Diss. XLIV. p. 366. seq. ubi & plura, quæ obijcere solent Sociniani, accuratè & solidè soluta atq; discussa videri possunt.*

Obj. VI. *Si in Pacto Mosaico Vita aeterna perpendisset ab ob- VI.
servatione Legis, suspensa fuisset à conditione impossibili: Constat enim, post lapsum neminem posse Legem DEI perfectè implere: Frustranea itaq; fuisset tota illa promissio. Calixtus junior, novissimò scriptò Discussionis nebularum p. 28.*

Rz. ex Observ. XV. 1.) Fuit quidem illa conditio impossibilis, & adhuc hodiè est, non tamen fuit semper & simpliciter impossibilis. 2.) Licet post lapsum nemo implere possit Legem, implevit tamen vice nostrâ Legem Filius DEI, in quem credendò in nobis quoque eadem impletur. 3.) Rz. negandò totam illam promissionem proptereà fuisse frustraneam, quandoquidem conditio illa legalis etsi impossibilis, non tamen inutiliter in V. T. fuit proposita. Tandem idem Calixtus

Objicit VII. *B. Luberum à suâ parte stare, dum Tom. III. VII
Lat. Jen. de Captiv. Babylonicâ p. 265. dicat: Vetus Testamentum, per Mosen datum, erat promissio non remissionis peccatorum, seu aeternarum rerum, sed temporalium, nempe terræ Cænaan, per quam nemo renovabatur Spiritu, ad hæreditatem cælestem capeffendam.*

Rz. 1.) Argumentum hoc esse ab autoritate humanâ peti-
tum, qualia valdè esse infirma nemini est obscurum. 2.) Sese exponere Megalandrum his verbis: *per quam nemo renovabatur Spiritu, ad hæreditatem cælestem capeffendam.* Quibus satis clarè edocet, verba hæc sua non absolute, sed secundum quid esse intelligenda. Nimirum negat Ille pactum Mosaicum habere promissionem æternarum rerum, per quam Patres Veteris Test. hæreditatem cælestem actu consecuti fuissent, quod etiam nos negare, nec hic loci in controversiam venire supra Observ. XI. diximus e).

e.) *Conf. Scriptum Observ. cit. allegatum.*

S. D. G.

PRÆ-

PRÆEXIMIO ATQVE ERUDITISSIMO
DN. M. JOH. JACOBO CRAMERO, LIPSIENSI,
AMICO DILECTO,
DE PROMISSIS, ET PACTIS EVANGELICIS V.T.
PUBLICE DISPUTANTI
GRATULABATUR

ABRAHAM CALOVIUS, D.

Numinis æternis solùm confidere summi
Promissis poterat Nostra quieta fides.
De cælis igitur DEUS ipse loqvutus in orbe est,
Vitam promittens Fœdere salvificò.
Omnibus hoc ævis à primi criminis ortu,
Tradidit IPSE ΔΟΓΟΣ, sancta ΣΟΦΙΑ PATRIS.
Sciret ut omnishomo, quæ sit suprema voluntas
Numinis, ac posset scita tenere fide.
Talia de Priscis quisquis negat, ille salutem
Antiquis pariter denegat, atqve polum
Namque ubi nulla DEI promissio cœlica, nulla
Fœdere firmata est, spem quoque nullus habet.
Nulla salus superat mortali, credito, genti:
Quam non sancivit Fœdere Cunctipotens.
Nititur hoc solò, quia destina firma salutis
Et fidei, atq; spei cœlitus hæcce data est.
Id, CRAMERE, doces, SOCINOS, ARMINIOSQVE,
Cum CALIXTINIS, Flamme conficiens.
Præmia jam studiis promittit Patria grata,
Promissis istis sit Tibi certa fides.
Tramite, Tu porro, modò justò, perge; manebit
Gloria TE, quondam præmia certa dabit!

Bevor du / Werther Freund / ziehst wieder weg von hinnen/
Auf unsern Pleiß-Athen; zeigst du heut jedermann/
Wie rühmlich du alhier die Zeit geleet an:
Ich wünschete tausendmahl viel Glück zu dem Beginnen.
Seinem vielgeliebten herrn Landsmann/ und sehr vertrau-
ten Freunde schriebs in eyl

M. J. B. J.

MS: (o): 56

05 A 693

ULB Halle

3

003 762 610

VD 79

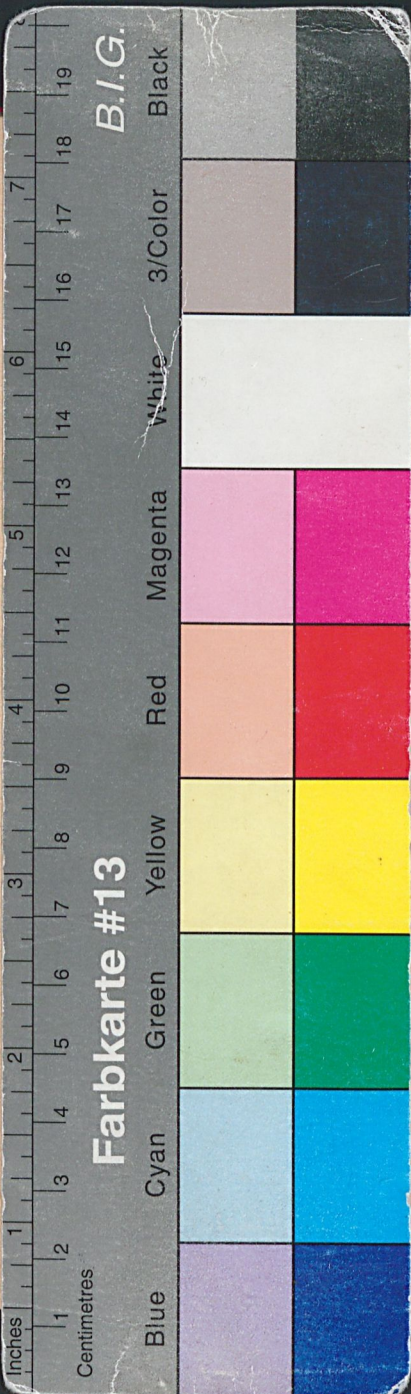
01

Farbkarte #13

B.I.G.

N. 7.

SIONES VI
Æ IN VETERI
MENTO,

versus
eorundemq; Sectatores, è
s assertæ ac demonstratæ,

ASIDE
RO

GNIFICO, AMPLISSIMO
LLENTISSIMO,

M CALOVIO,
Academia Wittebergenfi P.P.

ore ibidem vigilantissimo, Consi-
culi Elector. Saxon. Superintendente
no, p. t. DECANO
tissimo,

atq; Patronò filiali obser-
m devenerandò,

Albim Academia
P.

ACOBUS Cramer/
ENSIS.

& R.

Inno M. DC. LXXVIII.

Q. C.

BERGÆ,
HENCKELIUS, Acad. Typogr.

